ČUDNOVATE ZGODE I NEZGODE ŠEGRTA HLAPIĆA

I. BRLIĆ-MAŽURANIĆ

ILUSTROVANA OMLADINSKA BIBLIOTEKA

IZDAVAČ
KNJIŽARA RADOSLAVA HORVATA
ZAGREB

IVANA BRLIĆ-MAŽURANIĆ

ZGODE I NEZGODE ŠEGRTA HLAPIĆA

ILUSTRACIJE I SLIKE NA OMOTU
IZRADIO VLADIMIR KIRIN

MALIM ČITATELJIMA.

Ovo je povijest o čudnovatu putovanju šegrta Hlapića.

Hlapić je bio malen kao lakat, veseo kao ptica, hrabar kao Kraljević Marko, mudar kao knjiga, a dobar kao sunce. A jer je bio takav, zato je srećno isplivao iz mnogih neprilika.

Hlapićevo putovanje bilo je isprva tako lako kao dječja igrarija, pa će čitatelji na početku ove knjige reći: »Što će Hlapiću tolika mudrost i tolika hrabrost na ovako laku putovanju? Zar on treba toliku hrabrost, da povede upregnutoga magarca na uzdi? Ili treba svoju mudrost, da traži izgubljene guske?«

No poslije je Hlapićevo putovanje bivalo sve teže i sve opasnije, kako to već češće biva. Pa kad čitatelji ugledaju maloga Hlapića u velikoj pogibelji i teškim neprilikama, reći će oni: »Zaista je dobro učinio Hlapić, što je za svaku sigurnost ponesao sa sobom puno dobrote, mudrosti i hrabrosti, kad se u ranu zoru otputio u svijet.«

Pa upravo zato svršilo se na koncu sve onako, kako je najbolje bilo.

No zato ipak neka nitko ne pobjegne od svoje kuće. Nikomu nije tako zlo, kako je bilo Hlapiću kod Majstora Mrkonje, a Bog zna, bi li svaki bio takve sreće na svom putu kao Hlapić. Čudit ćete se i onako, da se i po njega sve tako dobro svršilo.

Sjednite dakle na prag i čitajte!

KOD MAJSTORA MRKONJE.

I.

Šegrt Hlapić.

Bio je neki mali postolarski šegrt, koji nije imao ni oca ni majke. Zvao se Hlapić.

Hlapić je bio još malen kao lakat, a veseo kao ptica. Cijeli je dan sjedio u poderanim hlačama i crvenoj košulji na malom postolarskom stolcu, koji je imao tri noge, i cijeli je dan zabijao klince u čizme i šivao cipele. Cijeli je dan fućkao i pjevao kod posla.

Hlapićev gospodar zvao se majstor Mrkonja, a bio je zao i strašan. Tako je bio velik, da mu je glava sezala do stropa u njihovoj maloj sobi. Imao je kuštravu kosu kao lav, a duge brkove do ramena. Njegov glas bio je tako jak i krupan kao u medvjeda.

Majstoru Mrkonji dogodila se jedamput u životu velika žalost i nesreća, pa je odonda bio vrlo tvrda srca. Kakva se nesreća dogodila majstoru Mrkonji, to će se istom mnogo kasnije iz ove knjige saznati.

Majstor Mrkonja bio je dakle tvrda srca i vrlo nepravedan, pa je psovao i vikao na Hlapića kadgod je bio zlovoljan.

Majstorica je bila jako dobra. I njoj se dogodila ista žalost kao i majstoru Mrkonji. No ona je od toga doba postala još bolja i imala je vrlo dobro srce. Hlapića je jako voljela.

Ali se i ona bojala majstora Mrkonje. Kadgod je nosila Hlapiću svježa kruha, uvijek ga je sakrivala pod pregaču, da majstor ne vidi, jer je majstor zapovjedio, da se Hlapiću daje onaj tvrdi i stari kruh, a majstorica je znala da Hlapić rado jede meki krušac.

Hlapić je imao samo jedne poderane hlače i još jedne, koje mu je majstorica načinila od zelenoga

sukna. To je sukno ostalo od majstorove zelene pregače, pa je majstor zapovjedio svojoj ženi, da načini od toga Hlapiću hlače. Hlapić je imao u tim hlačama tako zelene noge kao zelena žaba, pa ih nije rado nosio, jer su mu se drugi šegrti rugali. Majstor Mrkonja je zapovjedio, da ih mora nositi u nedjelju. Hlapić je bio uvijek dobre volje, pa kad je vidio, da mora nositi te hlače, počeo se i sam šaliti. Kreketao je »kre-kre« kao žaba, kadgod je obukao zelene hlače.

Kad su vidjeli drugi šegrti, da se Hlapić šali, nijesu mu se više rugali, nego su se igrali s njime u nedjelju i vrlo su ga voljeli. Samo majstor Mrkonja nije smio vidjeti, da se Hlapić igra, jer bi ga on odmah otjerao kući.

Tako je živio Hlapić kod majstora Mrkonje i nije mu bilo dobro. Ali on bi bio ipak Bog zna kako dugo tamo ostao, da se nije dogodilo nešto, što je Hlapića odveć ražalostilo.

II.

Čizmice.

Neki bogati gospodin naručio je kod majstora Mrkonje čizmice za svoga malog sina.

Čizme su bile vrlo lijepe. Njihove sare sjajile su se kao sunce. Sam Hlapić zabijao je klince u te čizme. No kad je gospodin došao sa svojim sinom po čizme i kad je sin obuo čizme, bile su one na nesreću pretijesne. Zato gospodin nije htio čizme uzeti niti platiti, pa se majstor Mrkonja popravdao s njim. Gospodin uza sve to nije htio uzeti ni platiti čizme.

Kad je onaj gospodin otišao, počne majstor Mrkonja bješnjeti i vikati na Hlapića:

»Ti si, nevaljalče, to skrivio! Ti lijenštino! Ti ništarijo! Ti si kriv, da su čizme tijesne!« Strašno je vikao Mrkonja. Onda uhvati one čizmice i izbije Hlapića sa čizmicama po leđima. To je bilo odviše nepravedno, jer je majstor sam krojio čizme, pa Hlapić nije bio kriv, što su bile pretijesne. No kad je majstor Mrko-

nja bio ljutit, onda nije znao što je pravo, a što krivo.
On dakle izbije Hlapića čizmicama po leđima, baci čizme u kut i reče svojoj ženi: »Sjutra ćeš ih u vatru baciti. Ne ću više da vidim tih čizama.« Onda se okrene kao lav prema Hlapiću i zagrozi mu se svojom velikom šakom i gromkim glasom: »Čizme će izgorjeti, ali ti ćeš mi, lijenštino, još platiti za njih.« To je značilo, da će Hlapić još dobiti batina rad tih čizama.

Kad je Hlapić navečer toga dana išao spavati, nije on ni fućkao ni pjevao kao obično, nego je nešto razmišljao.

Hlapić je spavao u kuhinji na podu kraj štednjaka. Tamo je imao jednu tvrdu slamnjaču, poderan gunj i komadić svijeće utaknut u jednom krumpiru, jer nije imao svijećnjaka.

Legne dakle Hlapić na svoju slamnjaču, ugasne svijeću, koja je još malo virila iz krumpira i počne razmišljati. Mislio je Hlapić, mislio, a onda odluči, da će u noći pobjeći od majstora Mrkonje i da će otići u svijet. Premda to nije bilo tako lako, a bilo je i pogibeljno, ipak je Hlapić to izveo. Štogod šegrt može da zamisli, to može i izvesti.

III.

Bijeg.

U noći, kad je već sve tvrdo spavalo, ustane Hlapić. Oko njega bilo je tamno kao u zatvorenoj škatulji.

Tiho kao miš izađe Hlapić iz kuhinje i uvuče se u radionicu. Tu je bila crna noć kao u zatvorenoj škatulji. Kad je Hlapić zapalio žigicu, počelo je po podu na sve strane nešto šuškati, pucketati i bježati. To su bili miševi, koji su po noći griskali kožu. No Hlapić se nije osvrtao na njih, jer je imao još puno posla, da se pripravi za putovanje.

Najprije uzme Hlapić komad stare hartije i veliku postolarsku olovku. Onda sjedne na svoj mali stolac s tri noge i počne pisati pismo:

»Vi ste htjeli baciti u oganj čizmice. Meni je to žao, pa idem u svijet, da ih razgazim. Onda ne će biti pretijesne. Budite bolji s Vašim drugim šegrtom. Dajte mu više juhe i mekši kruh. Čizme ću Vam vratiti. Hlapić.«

To je Hlapić vrlo dugo pisao, jer nije bio baš osobito vješt pisanju. Njegova slova bila su velika i grbava kao kruške.

Kad je Hlapić svršio to pismo, onda ustane vrlo tiho i prikopča pismo na pregaču majstorovu, koja je visjela na zidu. Zatim sjedne i počne pisati drugo pismo:

»Draga gospojo!

Hvala Vam na Vašoj dobroti. Ja idem u svijet. Mislit ću na Vas i pomagat ću svakomu kao što ste i Vi meni pomagali.

Vaš Hlapić.«

Onda opet ustane tiho i prikopča to pismo na pregaču majstoričinu. Majstoričina pregača visjela je također na zidu.

Zatim uzme Hlapić svoju crvenu kožnatu torbu i počne u nju trpati, što mu je trebalo za putovanje. Najprije metne unutra komad kruha i komad slanine. To je bila njegova večera od jučer; jer je Hlapić bio jučer žalostan, pa nije mogao večerati.

U torbu metne jedan dobar rubac, pa jedno šilo, malo dretve i nekoliko komadića kože. Hlapić je naime bio pravi mali postolar, a postolar ne može da bude bez šila i dretve, kao ni vojnik bez puške. Zatim metne u torbu još svoj mali nož, i bila je puna.

Kad je to bilo gotovo, počeo se Hlapić odijevati za put.

Najprije uzme s klina svoje zelene hlače i obuče ih. Malo da nije zakreketao, kad ih je obukao, tako je bio naučan na tu šalu! No morao je šutjeti kao miš, da se ne probudi majstor Mrkonja, koji je spavao u drugoj sobi.

Zatim uzme Hlapić konac i pokrpa lakat na svojoj crvenoj košulji, pa je obuče. Iz kuta uzme i one krasne čizmice, radi kojih je jučer dobio batina.

Hlapić malo da nije zazviždao od veselja, kad je obukao čizmice, tako su mu krasno stajale! No dakako da ni zviždati nije smio, jer bi se majstor probudio! Zatim je Hlapić htio uzeti svoju kapu. No ona je bila sasvim poderana i zaprljana.

Zato Hlapić uzme komad sjajne kože, koja je ostala od čizmica i sašije od te kože široku vrvcu oko kape. Lako je njemu bilo šivati kožu, kad je bio postolar!

Kapa se sada sjajila kao sunce, i Hlapić je metne na glavu.

Tako je Hlapić bio gotov za putovanje. Imao je na sebi zelene hlače, crvenu košulju, krasne čizmice, sjajnu kapu i crvenu torbu preko ramena.

Izgledao je kao general nekakve čudnovate vojske!

Onda se odšulja Hlapić tiho, posve tiho iz radionice u dvorište.

Na dvorištu bio je svezan pas Bundaš. Hlapić i Bundaš bili su veliki prijatelji, zato Hlapić i nije išao sada k njemu, jer je znao, da će za njim cviljeti. A Hlapiću je i onako bilo teško i žao ostaviti Bundaša.

Baš kad je Hlapić izašao na dvorište i razmišljao, bi li išao zagrliti Bundaša, počne majstor Mrkonja u sobi kašljati. Majstor je samo u snu kašljao. Greblo ga je u vratu, jer je jučer odveć na Hlapića vikao. Kad je Hlapić čuo, da majstor kašlje, bilo mu je strašno. Uplašio se, jer je mislio, da se majstor Mrkonja probudio: »Bježi sad, Hlapiću, što brže možeš«, reče on sam sebi.

Brzo se provuče napolje kroz velika kućna vrata, koja srećom nijesu bila zaključana, i bio je na ulici.

Na ulici je bio još crn mrak. Kuće su izgledale velike do neba, a Hlapić je išao po ulici vrlo žurno. Nigdje nije bilo nikoga; svi su ljudi još spavali.

Tako je pobjegao Hlapić od majstora Mrkonje.

PRVI DAN PUTOVANJA

I.

Mali mljekar.

Išao je Hlapić, išao po mraku vrlo dugo ulicama, jer je grad bio velik. Već je bio prošao toliko ulica, da ga majstor Mrkonja više ne bi mogao naći.

Još uvijek je išao Hlapić, a onda je počeo svitati dan, pa nije bilo više tako tamno. U posljednjoj ulici grada susretne Hlapić jednoga starca, koji je na malim kolima i na malom magarcu dovezao mnogo posuda s mlijekom u grad.

Kola i magarac bili su vrlo lijepi, ali siromah starac bio je slab i pogrbljen.

Starac je s kolima stao pred jednom trokatnom kućom, koja je bila tako visoka, da je na najviše njezine prozore još uvijek mjesec gledao.

Kad je starac s magarcem stao pred kućom, uhvati on jednu posudu punu mlijeka i htjede je odnijeti u kuću. No kako je bio slab, potepe se na prvoj stubi, te malo da nije pao. Počne jadikovati i sjedne na stube pred kućom.

Uto dođe Hlapić u zelenim hlačama i crvenoj košulji, s krasnim čizmicama i sjajnom kapom. Kad ga je starac vidio, tako se začudi, da je prestao jadikovati.

»Dajte, djede, ja ću vam ponijeti mlijeko u kuću«, reče Hlapić.

»A otkuda si ti?« upita djed čudnoga Hlapića.

Hlapić nije rado pripovijedao o majstoru Mrkonji, pa zato reče: »Ja sam šegrt Hlapić. Šalje me car, da njegovu sinu razgazim čizme, i ako treba komu pomoći u njegovu carstvu, da mu pomognem.«

Starac je znao, da se Hlapić šali, ali mu se tako svidio, da je prestao jadikovati, pače se i nasmijao.

»U koji kat treba odnijeti mlijeko?« upita Hlapić.

»U treći kat« reče starac.

Hlapić je bio vrlo jak i uhvati tešku posudu, pa je odnese kao pero u kuću.

Na stubama je bio još mrak.

Dođe Hlapić s posudom u prvi, onda u drugi, pa konačno i u treći kat.

Na stubama bilo je sasvim tamno, a u mraku je ležalo na stubama nešto sasvim crno. Samo su se dvije točke sjajile kao dvije crvene svijeće. To je bila dakako mačka, a njezine su se oči krijesile kao crvene svijeće. »O molim«, reče Hlapić mački, »ja sam već donio mlijeko, samo mi izvoli pokazati put.«

Mačka digne veselo rep i protrči pred Hlapićem do jednih vratiju.

Tu Hlapić potraži zvono i pozvoni.

Sluškinja otključa vrata i otvori.

Kad je vidjela šarenoga Hlapića, uplaši se sluškinja, vrisne u sav glas i pljesne rukama. Mačka se uplaši od njezinoga vriskanja, pa skoči Hlapiću na glavu, a s glave sluškinji na rame, i onda preko ramena pljus! ravno u lonac pun vode.

Sad da je tko mogao vidjeti tu komediju!

Mačka mijauče, voda štrca, lonac se kotrlja, Hlapić skače, da ne smoči čizmice, a sluškinja se smije tako jako, da se tresu stakla na prozorima.

»O! O!« smijala se sluškinja, »kakvo si ti šareno čudovište? Jesi li papiga ili si djeteo ili tko si?«

»Vi se varate gospođice«, reče Hlapić. »Ja sam Hlapić i nosim vam mlijeko. Starac je slab, pa ne može po stubama. No bolje bi bilo, da nijeste vikali.«

Sluškinja se sad još više smijala.

Zatim uzme od njega mlijeko, a kad je Hlapić s praznom posudom htio otići, uzme sluškinja svijeću i otprati ga po stubama dolje, jer joj se Hlapić svidio.

»A zašto vi, gospojice, ne idete svaki dan sami po mlijeko dolje? Kad možete sad mene dolje pratiti, možete i sami po mlijeko«, reče Hlapić. »Starac je vrlo slab, pa ne može nositi mlijeko na treći kat.«

Sluškinja se zasrami, što se nije sama na to sjetila i obeća Hlapiću, da će ići odsada svaki dan sama dolje po mlijeko.

Hlapić pak obeća, da će joj zato donijeti cvijeća s putovanja.

Kad je Hlapić došao dolje na ulicu k starcu, umoli ga, da mu dopusti i dalje raznositi mlijeko, jer su kola još bila puna.

Starac to jedva dočeka, a Hlapić uhvati maloga magarca za uzde i počne razvoziti mlijeko. Pametni magarac znao je sam, u koju kuću treba nositi mlijeko i sam je stao svagdje pred kućnim vratima. Hlapić se veoma čudio, kako li je pametan magarac i upitao je starca, zašto ljudi tako pametnu životinju nazivaju magarcem ili oslom?

Starac je bio doduše vrlo star, ali ipak nije znao odgovoriti Hlapiću na to pitanje.

»Kad sam se rodio, već su magarci imali to ime,« reče starac.

To Hlapiću nije bilo pravo i požalio je, što ne zna bolje pisati. »Da znadem bolje pisati, napisao bih jednu knjigu o tom, da se te pametne životinje okrste ljepšim imenom, a ime magarac ili osao, da se stavi za one stvorove, koji ga zaslužuju«, reče Hlapić.

Međutim se pametni magarac nije brinuo o tom, kako ga ljudi nazivlju, niti o tom, što govore Hlapić i starac o njem, nego je stao i nadalje pred onim vratima, gdje je trebalo.

Hlapić je svakiput uhvatio posudu s mlijekom i brzo kao vjetar trčao uza stube.

Tako su kola bila začas prazna. Samo je ostala jedna mala posuda starcu za zajutrak.

Starac se zahvali dobromu Hlapiću i dade mu da se napije slatkog mlijeka. Zatim ode starac s magarcem i sa svojim kolima dalje, a Hlapić ode svojim putem.

Već je bio bijeli dan.

Još malo je išao Hlapić, a onda izađe iz grada. I opet je još malo išao, pa nije bilo više nijedne kuće, već samo velika polja, grmlje, drveće i dugačka cesta. Grad se više nije vidio.

»Hvala Bogu«, reče Hlapić i sjedne pod jedno drvo.

Bio je jako drjemovan, jer je u noći malo spavao. Zato metne crvenu torbu pod glavu i legne u duboku travu.

Trava je bila mekana, ali je ipak bilo dosta tvrdo na njoj ležati. Ipak Hlapić usne slatko kao zec u travi.

Neka samo spava. Glavna je stvar, da je majstor Mrkonja daleko — a još je glavnije, da Hlapić ne zna, koliko ga dobra, a koliko zla čeka na tom putu.

Kad bi on to znao, ne bi tako mirno počivao.

II.

Velika se glava pokazuje u travi.

Hlapić je spavao vrlo dobro i dugo u travi.

Kraj njega je po cesti prošlo mnogo kola, mnogo seljaka i seljakinja. Konji su toptali po cesti, ljudi su razgovarali i vikali, kola su škripala, a guske, što su ih seljakinje nosile u grad, gakale su.

Hlapić je spavao i nije baš ništa čuo, kao da ima bazgu u ušima. U visokoj travi nije ga nitko vidio.

Tako je došlo i podne. Na cesti nije bilo već nikoga.

Najedamput počne se Hlapić buditi. Čuje on, kako se nešto vuče po travi, kako se šulja i šulja. Sve bolje i bolje čuje, kako nešto tapka i tapka. A onda začuje već sasvim blizu sebe, kako netko teško diše i duva.

To mu je bilo čudnovato.

Hlapić je bio drjemovan, pa nije još dobro vidio ni čuo. Zato se htjede malo podići, da vidi, što se to šulja i što to tapka u travi primičući se sve bliže i bliže k njemu.

U taj čas pokaže se iz trave sasvim blizu Hlapiću jedna velika, kuštrava, žuta glava i isplazi naprama Hlapiću dugačak i crven jezik.

To je bilo zbilja vrlo čudnovato i dosta strašno. Možda bi se tko drugi i uplašio. No Hlapić samo skoči i zagrli onu veliku kuštravu glavu!

To je naime bio njegov dragi pas Bundaš. Bundaš je za Hlapićem utekao od majstora Mrkonje, i tako je dugo njušio i tražio i trčao, dok nije Hlapića našao.

Bundaš počne svojim dugim crvenim jezikom lizati Hlapiću ruke, a Hlapić ga je neprestano grlio i grlio.

»To je lijepo, dragi moj Bundašu!« govorio je Hlapić.

Onda se od veselja počeše prebacivati i kotrljati po travi kao dvije lopte. Kad im je bilo toga već dosta, reče Hlapić: »No, a sad izvoli sjesti, pa ćemo objedovati.«

Bundaš je bio tako veseo, da je samo skakao za muhama i skakavcima.

Hlapić je sio na travu, izvadio iz torbe svoj kruh i slaninu i mali nož. Onda se prekrstio, skinuo kapu i počeo jesti. Jedan komad slanine metao je sebi u usta, a drugi je bacao Bundašu. Bundaš je svaki komad dočekao u uzduhu i u isti čas progutao.

Zatim je odrezao Hlapić komad kruha sebi, a drugi bacio Bundašu. Ščap! učini Bundaš i kruha više nije bilo!

Tako su Hlapić i Bundaš dakako dosta brzo svršili objed, a onda ustali i pošli dalje na put.

Bilo je vruće, a cesta je bila dugačka, bijela i prašna.

III.

Kuća s plavom zvijezdom.

Dugo su Hlapić i Bundaš veselo išli po cesti. No konačno su ih već počeli i tabani peći.

Baš su došli do jedne male sirotinjske kućice. Kućica je bila okrpana i naherena, a imala je dva prozorčića. Dolje ispod prozorčića bila je narisana s plavom bojom velika zvijezda. Ta se zvijezda već izdaleka vidjela, pa je radi nje cijela kućica izgledala kao starica kad se smije.

U kući je netko jače plakao. To je Hlapiću bilo žao i on se sjeti, kako je rekao, da ide po svijetu da pomogne komu treba. Zato uniđe u kuću, da vidi, što se tamo dogodilo.

U sobi našao je Hlapić jednoga dječaka, koji se zvao Marko i koji je sam sjedio na klupi i plakao. Bio je tako velik kao Hlapić, a plakao je, jer je izgubio na paši dvije guske. To dakako nije bila najveća nesreća, ali kako za koga!

Marko nije imao oca, a njegova majka bila je siromašna, pa je zato Marko morao jako paziti na guske, jer je svaka guska vrijedila 4 krune.

Kad je Hlapić u zelenim hlačama, s crvenom košuljom i sjajnim čizmicama došao u sobu, Marko

se tako začudio, da je širom otvorio usta i prestao plakati.

»Zašto si tako jako plakao?« upitao je Hlapić Marka.

»Izgubio sam na paši dvije guske«, odgovorio je Marko i počeo je još jače plakati.

»To nije ništa«, reče Hlapić. »Mi ćemo ih naći. Hajdemo ih tražiti.«

Bundaš, Hlapić i Marko pođu tražiti guske.

Blizu je bila jedna velika voda, kraj koje je Marko uvijek pasao guske, pa je sada odveo do te vode Bundaša i Hlapića. Hlapić još nikada nije vidio tako velike vode, jer je dosada uvijek živio u gradu. Oko vode bilo je puno grmlja, a daleko preko, kraj obale rasle su šibe iz vode.

Kad su došli tamo, počeo je Marko opet plakati.

»Joj! joj! nikad ne ću naći svojih gusaka.« Marko je tako jako plakao, da mu je Hlapić morao posuditi za brisanje suza svoj plavi rubac.

I Hlapiću se činilo, da se ne mogu naći kraj tako velike vode dvije guske, koje su tako male. No nije htio to reći, da ne ražalosti Marka, već je počeo s njim tražiti guske po grmlju. Bundaš je dotle trčao, njušio i lajao oko njih sve jače i jače.

Najedamput se zatrči kuštravi Bundaš i skoči u vodu, te počne plivati preko one velike vode.

»Bundaš! Bundaš!« zvao je Hlapić, ali Bundaš ne mari, samo trese glavom i pliva dalje na drugu stranu vode, pa se izgubi među šibama.

Hlapić je već mislio, da je njegov Bundaš izgubljen. A da se Bundaš izgubio, zaista bi i Hlapić plakao! No Hlapić nije mogao sad plakati, jer je svoj rubac posudio Marku. A nije imao ni vremena da plače, jer se preko vode u granju čulo mahanje i lupanje krilima i glasno gakanje, pa još glasnije lajanje. To su dakako bile Markove guske, koje je Bundaš tražio i našao preko vode u grmlju. Tamo dakao ni Marko ni Hlapić ne bi nikad mogli doći.

Marko je skakao od veselja, kad je Bundaš počeo tjerati guske k njemu. Guske su plivale naprijed i otvarale širom kljun te srdito gakale. Bundaš je plivao za guskama, tjerao ih i isto tako srdito lajao.

No sve se dobro svršilo, i Bundaš srećno dotjera guske do Marka i Hlapića, pa izađe veselo iz vode.

»Kako si ti pametan! Kad obogatim, kupit ću ti kobasicu za deset filira«, rekao je Hlapić Bundašu.

Onda uhvati Marko jednu, a Hlapić drugu gusku, pa ih metnu pod pazuho i odu kući. Bili su tako veseli, da su fićukali po putu kao kosovi.

Dok su tako išli, reče Marko Hdapiću:

»Alaj ima tvoj Bundaš veliku glavu!«

»Zato i jest pametan«, reče Hlapić. »Da si ti imao tako veliku glavu, našao bi guske bez Bundaša!«

U to su došli k Markovoj kući. Markova majka bila je već kod kuće, pa je dopustila Hlapiću, da može kod njih spavati, jer je bila vrlo srećna, što je Bundaš našao guske. Tako je Bundaš priskrbio Hlapiću prvo noćište. Već je bila večer, pa su Marko i Hlapić sjeli na veliki kamen pred kuću i dobili u šarenoj zdjeli žganaca s mlijekom i dvije velike drvene žlice.

Dok su večerali, upita Hlapić Marka:

»A tko je narisao onu plavu zvijezbdu na kućici?!«

»Ja«, odgovori Marko. »Kad je mati ličila sobu, uzeo sam boju, pa sam narisao zvijezdu. Mislio sam, da će moje guske poznati kućicu po zvijezdi. Ali sad vidim, da je to badava bilo i da guske idu preko vode bila ili ne bila zvijezda na kući.«

No Hlapić je dobro upamtio tu plavu zvijezdu. I svaki, koji čita ovu knjigu, neka je upamti. To će mu trebati, kad dođu ozbiljni dani po Hlapića.

Tako su razgovarali Marko i Hlapić i večerali, a onda je dobio Bundaš žganaca. Zatim odoše svi spavati.

Dakako da Hlapić nije ni u sobi ni u postelji spavao, jer u kućici nije bilo za njega mjesta.

Hlapić je spavao na štali.

U dvorištu je bila jedna mala i stara staja, a na staji sijeno.

Hlapić se morao penjati na tavan po ljestvama, a onda se morao uvući kroz jedan mali otvor na tavan. Kad je već bio na tavanu, okrene se Hlapić, pruži glavu kroz otvor i vikne:

»Laku noć!«

U dvorištu nije bilo više nikoga. Bila je crna noć, pa je dvorište izgledalo kao velika crna rupa. Gore na nebu bilo je toliko zvijezda, koliko ih Hlapić još nikada nije vidio.

Onda Hlapić izuje i obriše svoje krasne čizmice, pa legne u sijeno i zaspi.

Pred štalom je spavao Bundaš, na štali je spavao Hlapić, a u štali je spavala jedna lijepa šarena krava.

To je bio prvi dan Hlapićeva putovanja i srećno je prošao. Bog zna, kako će mu biti drugi dan!

DRUGI DAN PUTOVANJA.

Hlapić i kamenari.

I.

Ujutro rano počeli su pijetli pjevati i guske gakati, počela je krava zvonjeti i počeo je Bundaš lajati i cviljeti, jer nije vidio Hlapića.

To je bila takva halabuka, da se Hlapić probudio i mislio u prvi čas, da je u menažeriji. Na selu je svako jutro takva halabuka kao u menažeriji, samo Hlapić toga dosad nije znao.

Hlapić se dakle probudi, obuje čizmice i sađe s tavana po ljestvama. Zahvali se Markovoj majci, a ona mu dade veliki komad kruha i tri kuhana jaja na put.

Hlapić i Bundaš odu dalje na put, i to je bilo jedno mirno prije podne, što su ga oni proživjeli na svom putovanju.

Išli su naime jedno vrijeme veselo i bez brige, a onda su došli do jednoga mjesta na cesti, gdje su sjedjeli ljudi s dugim čekićima i tukli kamen za cestu. Nekoji od tih ljudi imali su velike crne naočale, jer su se bojali, da im koji kamenčić ne skoči u oko. Drugi nijesu imali naočale i nijesu se bojali, nego su veselo pjevali.

Ti su se potonji Hlapiću veoma svidjeli i k njima je odmah sio, da s njima pjeva. Hlapić je dobro poznao njihovu pjesmu, jer svi veseli ljudi jednako pjevaju.

Kad su se već napjevali, upita Hlapić kamenare, da li je putnicima teško na putu? Kamenari su dakako dobro znali odgovoriti na to pitanje, jer oni uvijek sjede na cesti i vide svakog putnika.

Jedan kamenar odgovori Hlapiću:

»Onomu, koji ima jake cipele, čvrste šake i pametnu glavu, dobro je na putu.«

»A onomu, koji toga nema?« upita Hlapić.

»I onomu je dobro, jer mu i onako već u prvom selu dodija putovati i krene kući«, odgovori kamenar.

Na to se Hlapić digao, da putuje dalje. No prije njegova odlaska još su se dobro nasmijali jednoj zgodi.

Došlo je naime odnekud jedno sasvim malo šareno tele, koje je išlo, a da ni samo nije znalo kuda. Mali telići doduše idu, ali nikada ne znadu kuda. I upravo to malo šareno tele htjelo je da se potuče s Hlapićem. Nagnulo je svoju šarenu glavu i poskočilo da udari Hlapića.

»O! o! potucite se!« počeše se smijati kamenari, »upravo ste par!«

»Jednako smo doduše veliki, ali nijesmo par!« odvrati Hlapić, nasmije se, zasuče rukave i potuče se sa šarenim teletom.

Dva tri puta se čulo: pljes! pljes! pa onda: tuka! tuka! Hlapić je udario svojim čvrstim šakama, a tele svojom šarenom glavom.

Tele poskoči dobro natrag, da se jače zatrči na Hlapića.

»O! o! samo se dobro zatrči!« vikne Hlapić teletu. I zbilja tele se zatrči svom snagom na Hlapića.

Nato Hlapić odskoči na stranu, a tele, kako je nagnulo glavu, tako protrči pokraj Hlapića i — eto ti ga na! — skotrlja se naglavce u jarak kraj ceste kao bundeva.

Hlapić je obim rukama pljeskao o koljena, tako se smijao, dok se tele koprcalo dolje u jarku. Kad se tele diglo na svoje tanke noge, podiglo je svoj šareni rep i pobjeglo na onu stranu, gdje se sjetilo, da mu je majka.

Hlapić i kamenari gledali su za njim i smijali se. A onda odsuče Hlapić svoje crvene rukave i reče:

»Ja sam već davno čitao u šoštarskom kalendaru: Gdje se lud s mudrim bije, tu jednaka borba nije.«

Nato se Hlapić oprosti od kamenara, a oni rekoše:

»Putuj srećno! Tvoje su čizmice jake, a da imaš dobru glavu i čvrste šake, to smo sada vidjeli.«

To je Hlapiću bilo milo čuti, i on pođe dalje na put.

Tago dana bila je velika omara, pa će sigurno uvečer biti bljeskanja, kiše i grmljavine.

II.

Crni čovjek.

Predvečer toga dana bio je Hlapić još uvijek na cesti. On je taj dan prošao već jedno selo, ali nije htio u njemu stati, jer je htio, da što dalje uteče od onoga grada, gdje je bio majstor Mrkonja.

Hodao je dakle Hlapić, hodao po cesti, ali predvečer počne najedamput duvati jak vjetar, počne bljeskati i grmjeti. Najprije je grmjelo izdaleka i slabo, a onda sve bliže i bliže i sve jače.

Grmljavina je tutnjela kao da se željezna kola po nebu voze. Bundaš se bojao grmljavine i stisnuo se k Hlapiću. »To nije ništa«, reče Hlapić i pođe dalje. Onda bljesne još jače i začuje se strašan udarac groma u daljini. Bundaš se strese od straha, ali Hlapić reče: »I to nije ništa. Hajdemo dalje.«

Morao je držati kapu, da mu je vjetar ne odnese, jer je silno duvao. Onda su došli tako crni oblaci, da je postalo gotovo tako tamno, kao u noći. Samo kad bi bljesnulo, vidjelo se cijelo nebo kao da vatra gori na njemu.

Počela je padati kiša u krupnim kapljama.

»Sada se moramo sakriti«, reče Hlapić, koji se najviše brinuo za svoje čizmice. Hlapić je gledao oko sebe i nije znao, kuda bi se sakrili, jer je svuda bilo samo polje i drveće, a nigdje kuće, ni čovjeka.

Bilo je vrlo dobro, što su Bundaš i Hlapić bili zajedno. Više puta bio je pametniji Bundaš, a više puta Hlapić, pa su tako uvijek pomagali jedan drugomu.

Ovaj put bio je Bundaš pametniji. Na cesti je bio most, a Bundaš počne vući Hlapića pod taj most.

»Ti si uistinu pametan«, reče Hlapić Bundašu, i uvuče ga pod most.

Kad se Hlapić počeo vući pod most, najedamput se uplaši.

A tko se i ne bi začudio i plašio! Pod mostom je sjedio neki čovjek u dugoj crnoj kabanici s poderanim šeširom na glavi. Bundaš počne strašno lajati na njega. Sad je opet Hlapić bio pametniji od Bundaša, jer je pravo mislio: treba uvijek biti ljubazan i uljudan!

Zato zapovjedi Bundašu da šuti, a on pozdravi čovjeka:

»Dobar dan«, reče Hlapić.

»Dobar dan«, odgovori čovjek. »Otkuda si ti ovamo došao?«

»Napolju pada kiša, a meni je žao mojih čizama. Hoćete li dopustiti meni i Bundašu da ostanemo ovdje?« pitao je Hlapić.

»Možeš ostati«, reče čovjek. »Ali ovdje nije baš jako lijepo.«

Pod mostom je zbilja bilo tijesno i ružno. Tamo se nije moglo stajati, nego samo sjedjeti ili čučati.

Vjetar je strašno duvao, kiša je s tučom udarala po mostu kao da čekići tuku, a grmljavina je bila tako jaka, da se nije pod mostom moglo razgovarati, jer nije jedan drugoga čuo.

Tako su Hlapić, Bundaš i taj čovjek čučali pod mostom.

Bundaš je neprestano mrmljao na onoga čovjeka, a ni Hlapiću nije se baš sviđao. Hlapiću bi milije bilo, da je bio sam s Bundašem pod mostom.

Kiša je padala dugo, a grmjelo j još uvijek jednako. Već je bila večer.

»Morat ćemo ovdje ove noći spavati«, reče onaj čovjek.

Hlapić je vidio, da čovjek ima pravo, jer je napolju lijevala kiša, pa se nije nikud moglo.

Pod mostom bilo je slame, kao da je već netko ovdje spavao.

Hlapić razastre slamu i načini ležaj za sebe i onoga čovjeka.

Onda izuje čizmice, obriše ih i metne kraj sebe. Torbu metne pod glavu i legne na slamu.

Onaj se čovjek zamota u svoju kabanicu, pa i on legne na slamu.

Hlapić rekne »Laku noć«, a čovjek odvrati »Laku noć«.

Sad se Hlapić prekrsti naglas.

A onda polagano digne glavu, da vidi, hoće li se i onaj čovjek prekrstiti. No on se nije prekrstio, nego se samo okrenuo i počeo hrkati kao vuk.

To se Hlapiću nije dopalo. Zato se još jedamput prekrsti, a onda zagrli Bundaša, jer mu je bilo malo zima pod mostom, pa mirno zaspi.

To je bio drugi dan Hlapićeva putovanja. Baš jako ugodan nije bio, ali na svakom putovanju ima neprilika !A Hlapić se veselio, kako će sjutra obući svoje čizmice i poći dalje u svijet. I tako je ipak veselo zaspao.

TREĆI DAN PUTOVANJA

I.

Velika žalost.

Tako su spavali pod mostom Bundaš, Hlapić i onaj čovjek u crnoj kabanici. U noći je najedamput Bundaš počeo mrmljati i lajati. Hlapić je bio jako drjemovan, pa zagrli Bundaša još jače i reče:

»Šuti, Bundaš!« Bundaš je na to zašutio i oni su dalje spavali.

Kad je već bio dan, probudi se Hlapić. Odmah je vidio, da onoga čovjeka u crnoj kabanici više nema. Otišao je, dok je Hlapić spavao. Hlapiću to nije žao bilo. On veselo ustane i htjede da obuje svoje čizme.

No što je Hlapić sada vidio, bilo je strašno! Nema njegovih čizmica. Nema ih niti na slami, niti pod slamom. Nigdje ih nema! Nema ih, pa nema! Odnio ih onaj čovjek.

»O, Bože moj!« uzdahnuo je Hlapić, kad je vidio, da nema čizmica. Od žalosti je sklopio ruke i ostao jedan čas zamišljen.

Svako bi dijete plakalo, da mu tko ukrade tako lijepe čizmice. Dakako da bi plakalo svako dijete, da ostane boso na veliku putu.

No Hlapić nije plakao. On je jedan čas razmišljao, a onda je skočio na noge, zovnuo Bundaša i rekao:

»Hajdemo, Bundašu, tražiti onoga čovjeka. Mi ćemo ga naći makar ga tražili deset godina i dobit ćemo čizme, pa da ih je objesio u sam carski dimnjak!«

Tako je Hlapić pošao bos dalje na put, da traži svoje čizmice.

To je bio početak njegovih najčudnijih doživljaja.

Nije bio lak posao tražiti sada čizme. Ta zemlja je jako velika, pa je na njoj puno takvih mjesta, na koja je mogao crni čovjek sakriti čizme.

II.

Djevojčica na putu.

Išao je tako Hlapić, išao po cesti i razmišljao je tako, kao da ide u četvrti razred pučke škole. Ali on nije išao u školu, nego je išao po svijetu tražiti svoje čizmice, a to je gotovo još i teže.

Kad je Hlapić tako hodao već pô sata, opazi pred sobom na cesti jednu lijepu malu djevojčicu.

Djevojčica je imala spuštene kose, a na ramenu je nosila malu zelenu papigu. Išla je brzo, jer je i ona putovala. Zato je nosila u ruci svežanj povezan u crvenom rupcu. U svežnju su bile njezine haljine i rubenine, pa druge stvari.

Ta je djevojčica bila iz jednoga cirkusa, a zvala se Gita. To je malo čudno ime, ali u cirkusu ima mnogo čudnih stvari.

Hlapiću se Gita već izdaleka činila vrlo lijepa, jer je imala plavu opravicu sa srebrnom vrvcom opšivenu. Opravica je bila doduše dosta poderana, ali ništa zato! Gita je imala i bijele cipele sa zlatnom kopčom. I cipele su bile dosta stare i poderane, ali i opet ništa zato! Gita se Hlapiću ipak jako lijepa učinila, pa se požurio da je stigne.

»Dobro jutro!« reče Hlapić, kad je došao do Gite. Ali pomislite, kako li se začudio, kad mjesto Gite odgovori njezina papiga:

»Dobro jutro! Dobro jutro! Dobro jutro!«

Tri puta rekla je papiga »dobro jutro«. Bila je tako brbljava, da bi i osam dana neprestano govorila »dobro jutro«, da je nije Gita primila za kljun. Zatim počnu Gita i Hlapić razgovarati.

Gita je Hlapiću pripovijedala, da ju je njezin gospodar ostavio u jednom selu, jer je bila bolesna. Gospodar je otišao s cirkusom preko dva sela i jednol ga grada u treće selo i rekao je Giti, da dođe za njim, kad ozdravi.

»Sada putujem pješke u treće selo«, reče Gita. »To je vrlo daleko i dosadno«.

»I ja putujem«, reče Hlapić, »hajdemo zajedno«.

»Hajdemo«, reče Gita. »Ja sam vrlo žalosna. Jutros mi je netko ukrao na cesti škatulju, dok sam išla na zdenac, da se napijem vode. U škatulji sam imala svašta, i moje zlatne naušnice bile su unutra«.

»A meni je netko ukrao čizmice«, reče Hlapić. »Nemoj se žalostiti. Naći ćemo i naušnice i čizmice. Hajdemo samo dalje«.

»Hajdemo«, reče opet Gita, »ali ja sam jako gladna!«

»Bože moj«, mislio je Hlapić, »teško je s djevojčicama! Malo prije bila žalosna, a sada je opet gladna«.

Ipak se Gita sve većma sviđala Hlapiću, pa zato reče on na glas:

»Naći ćemo već u selu posla, pa onda ne ćemo biti gladni. A kakav posao ti umiješ raditi, da se možemo ponuditi kakvom seljaku u službu?«

To je zapitao Hlapić, a Gita odgovori ponosno:

»O, ja znadem svašta! Znam jahati, znam stajati na konju, znam skakati kroz obruč, znam se loptati s dvanaest jabuka najedamput, mogu zgristi najdeblju staklenu čašu, a i pojesti je, i još svašta takva znam, što se radi u cirkusu«.

Sada se Hlapić počeo tako jako smijati, da vi sebi to ne možete ni zamisliti! Tako se smijao, da mu je s glave kapa pala.

»Ovo sve, što ti znaš, ne će nam baš mnogo koristiti ni u jednoj službi. Ako se budeš loptala s jabukama, pa grizla i gutala čaše, onda te neće nijedan seljak u službu primiti!« rekao je Hlajić.

Gito se na to rasrdila. Ali Hlapić joj dadne posljednji komadić kruha iz torbe, a zatim pođu svi skupa dalje na put, da traže posla u selu.

S jedne strane išao je Hlapić, s druge strane Gita, a u sredini Bundaš. Giti na ramenu bila je papiga. To je bilo vrlo šareno i čudno društvo na cesti.

III.

Na sjenokoši.

Hlapić je tako lijepo zviždao putem, da su svi skupa stupali oštro i brzo kao vojnici. Zato su i brzo došli u prvo selo.

Tamo je jedan gospodar kosio sijeno i imao je mnogo težaka.

Hlapić priđe gospodaru i upita ga:

»Trebate li dobrih težaka?«

Gospodar se začudi, jer su Hlapić i Gita bili tako maleni i šareni, i jer su imali papigu i psa.

»A zašto ste vi dobri težaci?« upita ih gospodar.

»Zato, jer ništa ne znamo, a rado bismo sve naučili«, dogovorio je Hlapić.

Gospodaru se svidje taj odgovor, i premda još nije imao takvih težaka, kao što su bili Gita i Hlapić, to ih je ipak primio u posao i rekao im da prevrću pokošenu travu. On je imao mnogo težaka. da što brže posuši sijeno.

Težaci su baš jeli zajutrak, pa su dali Giti i Hlapiću slanine i kruha.

A kad su se najeli, odu svi na posao. Papigu i svoj svežanj metnula je Gita na jednu granu.

Hlapić i Gita dobili su u ruke velike drvene vile i morali su okretati sijeno i slagati ga na kupove.

Hlapić je bio vrlo jak i spretan i radio je odmah taj posao tako vješto, da je sijeno sve frcalo oko njega kao perje.

No Gita je bila lijena pri poslu. Njoj je bilo dosadno raditi, jer u cirkusu nije naučila nikakav ozbiljan posao.

Ona je dakle dva, tri puta mahnula vilama, složila je nekakav nahereni kupčić i odmah sjela na njega.

»Hlapiću, meni je vruće«, rekla je najprije Gita. Ali Hlapić nije slušao, već je dalje radio.

»Hlapiću, ja sam opet gladna«, rekla je malo poslije Gita.

Hlapić nije opet ništa odgovorio, nego je radio. On je tako lijepo slagao sijeno, kao duhan u škatulju i načinio je već tri visoka kupa, kao tri konja. Gita se pak još većma ljutila, što Hlapić ne odgovara, a bilo joj je i onako sve dosadnije raditi.

Počela je zato najprije srdito mahati vilama, pa ih je prebila. Zatim je počela grebsti vilama tako ljutito po travi, da su odmah ispala tri zupca iz njih. Napokon je počela od srditosti miješati suhu i svježu travu zajedno, kao da je kaša u loncu. Kad je sve to vidio gospodar, pomislio je:

»Ja ne trebam takvoga težaka! Tko ne radi, ne treba ni da jede«.

Zatim je podigao sa zemlje dugačku šibu i pošao je prema Giti, da je otjera s posla. Tako uvijek čine seljaci sa svakim lijenim težakom. Kad ne bi tako radili, onda bi bilo bolje, da i ne počinju kositi travu. Kad se opet ne bi trava kosila, onda bi narasla tako velika, da bi se sve ljenštine u nju sakrile i cijeli dan spavale. Ovako je dakle najbolje.

No Gita je već izdaleko opazila, da ide gospodar sa šibom. Ona dakako nije htjela čekati, da gospodar dođe blizu, nego je brže bolje bacila grablje, uhvatila svoju papigu i dosegla svoj svežanj s grane, a onda pobjegla vješto kao vjeverica u grmlje.

A Bundaš, koji se također vrlo rado igrao, potrči odmah za njom.

U grmlju su težaci imali jedna sasvim mala kola, na kojima su dovezli vodu za piće. Tamo iza tih kola, sakrila se Gita s Bundašem.

»Da te nijesam više vidio!« vikne za njom gospodar. Tako je Gita ostavila posao, i Bog zna kakva je misao niknula u njezinoj cirkuskoj glavici!

Hlapić je sve to vidio i nije mu bilo pravo. On je ostao kod svoga posla i mislio je ovako: »Gita nije kriva, što ne zna raditi, kad je nitko nije učio poslu. A sada, kad već zajedno putujemo, moram se ja brinuti za nju, pa ću joj dati polovicu svoje večere«.

Tako je mislio dobri Hlapić i ostao je kod posla. Radio je hitro i veselo cijeli dan, da zasluži večeru za sebe i za Gitu.

Gita, Bundaš i papiga nijesu se do navečer više pokazali. Objedovali su valjda kupine i jagode u grmlju, a što su inače cijeli dan radili, to se istom navečer vidjelo.

To je bila vesela večer, pa je vrijedno, da se cijela ispripovjedi, premda inače nije važna. No mnogim je ljudima i onako važnije ono, što je veselo.

IV.

Predstava.

Kad je naime bio posao navečer gotov, sjeli su svi težaci za večeru. Bilo ih je tako mnogo, da su sjedili za stolom, koji je bio pet metara dugačak. A taj je stô stajao pod velikim hrastovima. Gazdarica im je donijela četiri velike zdjele graha i tri još veće zdjele krumpira. Hlapić je sjedio s težacima za stolom i večerao.

Hlapić je baš razmišljao, kako će naći Gitu i odnijeti joj večeru. U taj čas začuje se iz grmlja, kako netko trubi u malu trublju.

Svi se težaci osvrnu onamo i tako se začude, da su im svima popadale žlice iz ruku.

Što su vidjeli na putu između grmlja, bilo je zaista krasno.

Na malim kolima vozila se Gita u zlatnoj opravi. Kola su bila sva iskićena cvijećem. U kola je bio upregnut Bundaš. Oko vrata mu je bio savijen vijenac od poljskog cvijeća. I užeta i uzde od konopa sve je bilo okićeno cvijećem, a Bundaš je osim toga imao na repu svezane tri široke crvene vrvce. Naprijed na kolima bila je utaknuta visoka šiba, a na šibi je bio mali kolobar. Na kolobaru njihala se papiga.

No najljepše bio je ovo:

U kolima sjedila je Gita, kao kraljica u zlatnoj haljini sa spuštenim kosama, pa je trubila u malu zlatnu trublju. Trublju, haljinu i vrvce izvadila je dakako Gita iz svoga svežnja.

Bundaš je vukao okućena kola upravo prema težacima.

Kako li je taj mudri Bundaš mogao naučiti za jedan dan voziti kolica, to je Gitina tajna. Prava je sreća, da Hlapić ima na svom putovanju takvoga druga, koji je i u veselju i u žalosti mudar i dobar.

Svi su se težaci počeli smijati i radovati, tako je krasno bilo vidjeti Gitu u kolima, a Bundaša pred kolima.

Kad se Gita dovezla k težacima, počela je predstava.

Gita je skočila s kola, prostrla je veliku plahtu od sijena i naklonivši se počela je plesati. Plesala je i okretala se kao zvrk, skakala je kao ptičica, a uza to udarala u mali bubanj.

Plešući provlačila se kroz jedan mali obruč, koji je u ruci držala. Obruč se pričinjao tako tijesan, da ne bi mogla Gita kroz njega proći. Ali ona je plešući kliznula svaki čas kroz taj obruč kao da je vila.

To je bilo krasno, ali onda je došlo još nešto ljepše.

Od jednoga hrasta do drugoga svezala je Gita visoko gore jedno uže. Popela se hitro kao mačka na uže, i počela je hodati na onom tankom užetu visoko u uzduhu. Izgledala je kao lastavica, jer je širom raširila ruke.

Hlapić je sav prestrašen potrčao pod uže, da uhvati Gitu, ako bi pala dolje. No Gita se smijala i

hodala je u visini po tankom užetu tako sigurno, kao drugi čovjek po zemlji. Kad je bila na kraj užeta, kliznula se po jednoj grani na zemlju tako lako kao da je ptica.

»O! O! to još nijesam vidio«, rekao je Hlapić.

»O, sada ćemo lako naći Gitinu škatulju i moje čizmice«, pomisli zatim veselo Hlapić: »Ako ih je onaj crni čovjek sakrio na tavan, Gita tako sigurno hoda u visini, da će se odšetati preko svih krovova na sve tavane i naći čizmice i škatulju«.

Dakako da se Hlapić varao, kad je tako mislio. Gita je naime naučila provlačiti se kroz obruče i hodati po užetu baš samo radi toga, da se provlači kroz obruče, i da hoda po užetu. A druge nikakve koristi ne će ni Hlapić niti tko drugi ikada imati od njezine velike vještine.

Svi su se težaci međutim čudili Gitinoj umjetnosti tako, da su zaboravili na svoj grah i krumpir.

Uto je Gita pristupila opet k svojim kolima i uzela onu šibu s papigom, pa je digla u vis. Zatim je udarala polako nogom u bubnjić i počela pjevati neku čudnu pjesmu, koju razumiju samo komedijaši i papige.

Papiga se nato počela vrtjeti na onom kolobaru. Vješala se nogama i spuštala glavu dolje, vješala se kljunom i spuštala noge da vise, a poslije se opet prenavljala i nakretala glavu kao gospojica na šetnji. I plesala je s noge na nogu kao medvjed. Napokon je zafućkala kao željeznica i počela se prevraćati po kolobaru.

Prevraćala se tako brzo i toliko puta oko kolobara, da bi zaista mogao tkogod i posumnjati, je li to papiga ili jopica, što je uostalom prilično svejedno.

A onda je došlo posljednje iznenađenje, i svi su se tako nasmijali, kako je to već obično na svršetku predstave. Gita je naime podigla šibu s papigom visoko, kliknula »Laku noć!« i mahnula je šibom i papigom naprama Hlapiću. Papiga ni pet, ni šest već

odleti i sjedne Hlapiću na rame, uzme mu kapu s glave, baci je na zemlju i počne krieštati i vikati: »Klanjam se! Klanjam se! Laku noć!«

Ah, kako su se svi težaci i gospodar tomu smijali! I Gita je krieštala od smijeha kao papiga. Samo Hlapić je stajao kao okamenjen od čuda s papigom na ramenu, jer se zaista tome nije nadao.

»Laku noć! Laku noć!« počeli su vikati težaci, a napokon i sam Hlapić.

»Kad je komedija, neka je komedija«, pomisli Hlapić i metne papigu na zemlju, pa je pokrije svojom kapom.

»Nakloni se još jedamput«, reče on papigi.

Dakako papiga nije mogla to da učini, jer ljudska kapa pokriva i najmudriju papigu od kljuna do repa.

Papiga je trčala zajedno s kapom kao slijepa kokoš, dok je nije Gita oslobodila.

Dakako da su se sada svi još više smijali, i tako je svršila predstava.

Zatim su Giti dali za večeru graha i krumpira, i gospodar se nije više na nju srdio; jer ako se tko jako nasmije, ne može se odmah i namrgoditi.

»Vidiš li, kako je moj posao izvrstan!« reče Gita ponosno Hlapiću.

»Takav je posao dobar samo onda, kad nema drugoga posla«, odvrati Hlapić.

Potom odoše svi spavati.

V.

Razgovor Hlapića s težacima.

Gita je spavala u kući s gazdaricom, a Hlapić na sijenu s težacima. Već su svi ležali i bilo je sve tiho. Hlapić je prije spavanja još uzdahnuo:

»Nijesam danas našao svojih čizmica!«

»Kakve čizme!« upita onaj težak, koji je ležao kraj Hlapića.

»Ukrao mi je netko jutros čizme«, odvrati Hlapić.
»I meni je netko ukrao plavi kaput«, reče težak.
»Meni je netko ukrao sjekiru«, reče opet drugi težak.
»Meni je netko ukrao šunku s tavana«, reče treći težak.
»Meni je netko ukrao torbu, a u torbi su bili novci«, reče četvrti težak.

Sad su svi znali, da je u selu tat, koji je te sve stvari pokrao. Svi su se zamislili, kako li će naći svoje stvari i tko bi mogao biti taj tat.

A onda se digao mjesec na nebu, i svi su zaspali.

ČETVRTI DAN PUTOVANJA

I.

Požar u selu.

Još nikada u svom životu nije Hlapić tako lijepo spavao, kao te noći na sijenu. Ljeti je zaista krasno spavati na sijenu. Sijeno lijepo miriše, a sve je naokolo tiho, i nitko nije budan. Na selu svi dobri ljudi spavaju noću. Samo sove i šišmiši su budni. No oni lete tako tiho, da nijesu mogli probuditi Hlapića.

Samo šteta, da se obično onda, kad je najljepše dogodi nesreća.

Tako je bilo i te noći .

Najedamput se Hlapić probudi na sijenu i čuje kako težaci viču: »Vatra! Vatra!«

On skoči brže sa sijena. Bila je još crna noć. Samo u selu je bila jasna svijetlost, jer je tamo gorjela velika vatra, koja je bila crvena kao u paklu.

Gorjela je štala jednoga seljaka, koji se zvao »Rđavi Grga.«

Grgu nije nitko u selu volio, jer nije bio dobar. No kad gori čija kuća, onda se ne pita, tko koga voli, nego se mora ići gasiti vatru.

Svi težaci počnu bježati u selo, da pomognu gasiti vatru. I Hlapić je bježao s njima.

Iz svake kuće bježalo je također mnogo seljaka, a svaki je nosio dugačak kolac s kvakom, da njim gasi vatru. I mnogo je žena bježalo. Svaka žena nosila je kabao, da njime gasi vatru. I mnogo je djece bježalo, a svako je dijete držalo svoju majku za pregaču i plakalo. Svi su vikali i trčali po mraku k vatri.

To je bilo malo selo, pa nije u njem bilo vatrogasaca.

»Bože moj, kako li će to biti bez vatrogasaca«, pomislio je Hlapić, kad su došli k vatri.

No u tom selu biil su svi ljudi vrlo pametni, pa su znali gasiti vatru i bez vatrogasaca. Postavili su se svi u red kao vojnici, a taj je red bio tako dugačak, da je prvi seljak stajao kod bunara, a posljednji blizu vatre. Onaj prvi kod bunara zagrabio je kabao vode i dao ga brzo drugomu. Drugi seljak dao je kabao trećemu, treći četvrtomu, i tako su žurno davali jedan drugomu vodu, a onaj posljednji bio je sasvim blizu vatre. On je stajao na ljestvama i lijevao vodu na goruću štalu. Bio je tako jak, da je bacao vodu tako visoko kao vatrogasna štrcaljka.

To je sve išlo vrlo brzo. Ali su ipak ljudi vikali jedan drugomu, »žuri se«, a žene su vikale »žurite se!«, jer su se svi bojali, da će se zapaliti i kuća kraj štale.

No sve badava! Kad su ugasili vatru na štali, počela je gorjeti i kuća kraj štale, jer je bila pokrivena daščicama.

Bože moj, kako je to strašno kad kuća gori! Kako su žene i djeca vrisnula, kad je krov počeo pucketati od vatre! Ljudi su već bili umorni od gašenja, pa su se počeli svađati.

»Treba ići na krov, da se polijeva krov odozgo«, vikao je jedan.

»Ja ne idem na taj stari krov, da propadnem u vatru«, vikao je drugi.

»Ti si kukavica!« vikao je treći.

Na to su se počeli tako svađati, da bi kuća izgorjela, a možda bi im se i kape na glavama zapalile prije nego li bi svađa prestala. No u taj čas začuje se s krova nečiji glas.

»Dajte mi brzo kabao vode!«

Svi se ogledaju gore, i vide, da na krovu sjedi netko u crvenoj košulji, zelenim hlačama i sjajnoj kapi.

Mogao bi tko pomisliti, da je to vatrogasac u zelenim hlačama i sjajnoj kapi.

No to je bio Hlapić, koji se popeo nakrov, dok su se ljudi svađali.

Sad su mu seljaci počeli brže pružati na kolcima jedan kabao vode za drugim. Hlapić je jahao na vrh krova i polijevao vatru, koja je sve bliže k njemu dolazila. Plamen je bivao sve veći i veći.

Žene su jaukale:

»Jao! Poginut će to dijete na krovu!«

Hlapiću je već plamen došao gotovo do nogu, a bilo mu je i vruće, pa i umoran je bio, jer je već mnogo vode dignuo, pa su mu ruke drhtale. Ljudi su također drhtali od straha, što li će biti s Hlapićem.

Hlapić je vidio, da ne može vodom pogasiti vatru i da mu plamen već do nogu dolazi. Jedva je disao od vrućine, što se dizala s krova.

»Kolac mi dajte!« vikne on prigušenim glasom, jer nije mogao više govoriti.

Ljudi mu brzo pruže dugačak kolac sa željeznom kukom.

Hlapić udari što je bolje mogao kolcem o goruće daske ispod svojih nogu.

Nato su isáre frcale kao zvijezde oko Hlapića, a kao velike zmije siktao je plamen prema njemu. No onda se začuje praskanje i pucketanje. Goruće su daske šuštale kroz vatru, a cijeli gorući ugao krova padne na zemlju. Seljaci vičući pritrče i kolcima uguše vatru.

Na kući sad nije bilo više plamena; bila je spašena.

U isti čas — koja nesreća! nesta i Hlapića s krova. Nije ga više bilo.

Začuo se samo prasak. Hlapić je jauknuo i onda ga nestalo!

Puknula je letva, na kojoj je Hlapić sjedio, i on se srušio i pao s vrha krova na tavan.

O! Siromah Hlapić! Tako je bio dobar! Svakomu je htio da pomogne, a sada je pao s krova i nitko ne zna, da li je živ ili mrtav.

II.

Veliko čudo.

Što se dogodilo s Hlapićem, kad je pao s krova, to je bilo pravo čudo. Morao je zbilja vrlo dobar biti, jer se nesamo na tako čudnovat način spasio, nego i vrlo obradovao.

Hlapić je dakle pao s krova na tavan. No čudo nad čudesima! Pao je ravno u jednu škrinju punu brašna! Pao je na mekano kao na perje i ništa mu se nije dogodilo.

A što je najprije vidio Hlapić, kad je pogledao po tavanu, to je bilo još veće čudo i nitko ne može to pogoditi.

Na tavanu su visjele upravo pred Hlapićem njegove lijepe male čizmice.

Malo dalje visio je kaput od onoga prvog težaka, dalje je visjela sjekira drugoga težaka, pored nje šunka trećega težaka. Sasvim u kutu visjela je torba četvrtoga težaka. Na podu je bila Gitina bijela škatulja.

»O! O!« počeo je vkati Hlapić sjedeći u brašnu kao miš u posijama: »O! O! Ljudi dođite gore! Uhvatio sam čizme u uzduhu!«

Ljudi su mislili, da je Hlapić poludio, kad je pao s krova, jer su znali, da se čizme ne love po uzduhu kao leptiri. No ipak su svi dotrčali na tavan.

Kad su došli gore, našli su pun tavan ukradenih stvari. Tavan je bio tako pun kao kakav dućan. Sad su svi znali, zašto Grga nije nikada u noći kod kuće. Znali su, da su Grga i onaj crni čovjek prijatelji, i da su na Grgin tavan sakrivali ukradene stvari.

Ljudi su biil radosni kao nikada, svaki je uzeo svoju stvar, a najveseliji je bio onaj, koji je našao svoju torbu s novcima.

Hlapića su radosno izvadili kao pogaču iz brašna, dignuli ga na ramena i odnijeli na dvorište. On je držao u ruci svoje drage čizmice i bio je srećan kao car.

III.

Grgina majka.

Sad su svi bili zadovoljni. Samo je stara i bolesna Grgina majka plakala u postelji. Ona dosad nije znala, da ima tako zla sina. Grge doduše sada nije bilo kod kuće, jer je on noću odlazio po svom rđavom poslu. No mati se bojala, da će ga seljaci istući, ako ga gdje nađu. Čula je, kako seljaci na dvorištu razgovaraju.

»Da je Grga sada ovdje ,alaj bi ga istukli!« rekao je jedan seljak.

»Glavu bismo mu razbili«, rekao je drugi.

»U vatru bismo ga bacili«, rekao je treći.

Tako su prijetili seljaci.

»To sve ne bi bilo pametno«, pomislio je Hlapić, »jer od batina ne bi Grga posta bolji«. Hlapić je ušao u sobu i rekao Grginoj majci potiho, da ga seljaci ne čuju:

»Nemojte plakati! Ja poznam Grgu, jer su mi ga jučer težaci pokazali, kad je prolazio preko sjenokoše. Ako ga ja sastanem na svom putu, reći ću mu, da ne ide u selo. Reći ću mu neka ostavi crnoga čovjeka, neka ode u svijet i bude pošten«.

»Bog te blagoslovio, dijete moje!«, rekla mu je na to stara žena i bilo je siroti odmah lakše pri srcu,

jer je vidjela, da se bar Hlapić ne ljuti na njenoga Grgu.

Onda dade ona Hlapiću jedan rubac. U rupcu je bio uvezan srebrni novac.

»Daj ovo mome Grgi, ako ga nađeš«, rekla je Hlapiću i opet proplakala.

Hlapić joj to obeća, uzme rubac, oprosti se s njom i izađe na dvorište.

Ljudi nije više bilo na dvorištu. Svaki je odnio svoju stvar veselo kući. I Hlapić sada uzme Gitinu škatulju, pa je odnese Giti. Gita ga je od veselja tako zagrlila, da je Bundaš počeo lajati, jer je mislio, da će zadaviti Hlapića.

Već je bio bijeli dan, i nitko više nije mislio na spavanje.

IV.

Gitina brazgotina.

Toga dana nije se ništa drugo dogodilo. Hvala Bogu, da se nije ništa dogodilo, jer su svi bili umorni. Zato se i nije taj dan u selu mnogo radilo, samo se mnogo razgovaralo. Kraj svakoga plota stale su po dvije žene i razgovarale o vatri. — Pod svakim su drvetom ležala po tri ili četiri muškarca i razgovarala o vatri. A u svakom se jarku igralo mnogo djece. No djeca su već zaboravila na vatru i hvatala su žabe. Svi su hvalili Hlapića zbog njegova junaštva kod vatre.

Hlapić je imao na peti ranu. Opržio ga je plamen, jer je bio bos, kad je gasio vatru na krovu. Gita je povezala Hlapiću ranu, a on je rekao:

»Baš mi je drago, da mi je onaj crni čovjek ukrao čizmice«.

»A zašto ti je drago?« pitala je Gita.

»Zato, jer da sam s čizmama bio u vatri, imale bi čizme sada ranu na peti. To bi bila šteta. Za moju ranu je lako, jer će naskoro zarasti«.

Gita se čudila, da Hlapić tako malo mari za svoju ranu. Ona bi sigurno tri dana plakala, da je imala takvu ranu.

»Vidiš i ja sam ovdje imala ranu«, reče ona.

I zbilja se poznala na Gitinu palcu brazgotina od rane. Brazgotina je bila nalik na krst.

»Kad si imala tu ranu?« upita Hlapić. »Je li te jako boljela?«

»Ne sjećam se, kad sam je imala. Još sam bila sasvim mala. To je bilo prije negoli sam došla k mojemu gospodaru u cirkus«.

»A otkud si došla svojemu gospodaru?«

»I to neznam«, reče Gita.

»A tko te doveo tamo?«

»I to ne znam. Gospodar veli, da nemam ni oca, ni majke«, reče Gita, a ja bih najradije, da ni njega nemam, jer ga ne volim. Njegove su oči vrlo ružne. A jedamput sam usred noći čula, kako je pred cirkusom s nekakvim ljudima šaputao. On je sigurno opak čovjek«.

Gita se nato zamisli i reče:

»Ja bih najvoljela ,da imam majku. Kako je, kad neko ima majku, Hlapiću?«

»To ne znam ni ja«, odgovori Hlapić, »jer nemam majke. Ali imao sam majstoricu, koja me je često odbranila od majstora. A kad sam uvečer bio drjemovan, uzela mi ona metlu iz ruke, pa je izmela radionicu mjesto mene. Tako je valjda uvijek onomu, koji ima majku«.

»Onda bih ja najradije, da tvoja majstorica bude moja mati«, reče Gita.

Hlapić joj je htio rastumačiti, da to nikako ne može biti, ali nije imao vremena, jer su seljaci pekli na ražnju janje u slavu Hlapiću, pa je išao da okreće ražanj.

Uvečer bili su svi vrlo veseli, jeli su gibanice i pečenke, i rekli su Hlapiću, da ostane još tu noć kod njih, dok mu malo zacijeli rana.

PETI DAN PUTOVANJA

I.

Kako je na paši.

Hlapiću i Giti bilo je drugi dan teško rastati se sa seljacima, jer su ih tako zavoljeli kao da su kod njih živjeli tri godine. To je bilo zato, jer su zajedno s njima gasili požar. Tako uvijek biva, kad ljudi zajedno prožive veliku nevolju.

Gita i Hlapić biil su dakle vrlo žalosni na odlasku, a čim su seljaci više opažali, da su Hlapić i Gita žalosni, tim su više trpali u Hlapićevu torbu pečenku, kruh i gibanicu, jer nijesu znali, kako da ih drukčije utješe. Napokon je Hlapićeva torba bila tako debela kao veliki bumbar, kad se napije meda.

Gita se morala nasmijati, kad je vidjela tako napunjenu torbu, pa su tako konačno ipak otišli veselo na put.

Cesta je ležala među velikim i zelenim livadama kao dugačka slamka preko zelenoga mora. A Hlapić i Gita išli su po cesti kao dva mrava po toj slamki.

Tako su došli poslije dugoga hodanja do jednoga mjesta, gdje se cesta razilazila na dvije strane. Jedna je strana išla dalje po velikoj ravnici, a druga strana popinjala se u brdo i u šumu. Takvo se mjesto zove raskršće.

Ljudi pripovijedaju, da su se na raskršćima u staro doba sastajali vilenjaci, vještice i vukodlaci. No sada toga nema. Ljeti na raskršćima sjede pastirići i režu štapove ili tresu bijele i crne dudove. A zimi, kad je mjesečina i snijeg, igraju se po noći zecevi na raskršću.

Sad je bilo ljeto, pa je na jednoj maloj livadi kraj raskršća bilo mnogo malih pastira i pastirica, koji su pasli krave, i pekli kukuruze.

Pastirića je bilo pet: dvije djevojčice i tri dječaka.

Najmanji pastir bio je još tako malen, da ga je svaka visoka travka škakljala po nosu, a hodao je u samoj košuljici, a ta košuljica sezala je do zemlje. Bio je tako malen i debeo, pa je Hlapić izdaleka pogodio, da se zove Miško.

Svi su se pastiri sakupili oko Gite i Hlapića, i oko Bundaša i papige, i nijesu znali kakva su to šarena čudovišta. Stali su ih ispitivati ovo i ono, a mali Miško sjeti se, da je u selu pedamput bio kapetan u vojničkoj odori. Zato pokaže prstom na Hlapića i reče:

»I ovo je kapetan. Ali kad taj kapetan naraste, bit će mu ova kapa premalena«.

To je Hlapića srdilo, jer nije rado slušao, kad bi mu se govorilo, da je malen. — Zato reče Mišku pokazujući na njegovu dugu košuljicu:

»A kad ti narasteš, možeš otići s tom mantijom u bijele fratre. Bit će ti upravo dosta dugačka«.

Ali sad se umiješa stariji brat Miškov i reče Hlapiću:

»Nemoj ti psovati moga brata!«

»Ja ga ne psujem nego u šali govorim«, odvrati Hlapić.

Nato brat Miškov izađe upravo pred Hlapića, pa ga omjeri i reče:

»To nije šala, nego se ti ne svađaj s mojim bratom«.

Hlapić je već odavna bio šegrt, pa je znao da kadgod dječaci tako govore, onda žele da se potuku.

Ali Hlapiću nije se htjelo tući, premda je bio jači od sviju pastirića.

Zato on reče Miškovu bratu:

»Ne ćemo se tući, nego ćemo bacati kamen, pa ćemo vidjeti, tko je jači!«

Hlapić podigne s ceste velik kamen i metne ga na rame, kao da je pero. Onda zamahne ramenom i odbaci kamen. Kamen odleti daleko i visoko preko granja i šiblja čak na livadu.

Tako se valjda vješto Kraljević Marko bacao kamenom s ramena, dok je još malen bio. Nijedan pastir nije mogao, da tako daleko kamen baci.

Sad je Miškov brat zašutio i drago mu je bilo, što se Hlapić nije s njim potukao. A djevojčice, koje i onako rado ne gledaju, gdje se dječaci tuku, rekoše:

»Ovaj je i jači i mudriji od Miškova brata«.

Međutim je Gita otišla s pastirima dolje na livadu, gdje su oni pristavili kukuruze na žeravicu:

»Kako lijepo pucaju kukuruzi!« viknu Gita. »Ostanimo malo ovdje!«

Hlapiću nije bilo žao ostati, jer su mu se pastiri divili, a njemu je to ipak drago bilo. Osim toga bilo je na livadi vrlo lijepo.

Kako je lijepo malim pastirima, kad sjede na livadi oko vatre i peku na žeravici kukuruze, ili pod pepelom krumpire; to je uopće vrlo teško opisati. Ali je i bolje da se o tom ne piše. Svim ljudima ne može biti tako lijepo kao malim pastirima, pa bi mnogima bilo žao, kad bi čitali, kako je drugima ljepše.

Kad su dakle Gita i Hlapić došli s pastirima k vatri, trebalo je naći još kukuruza, jer ih je sada bilo više.

»A smije li se trgati kukuruz?« upita Hlapić.

»Mi smijemo, jer ga čuvamo«, rekoše pastiri.

»A kako ga čuvate, kad ga trgate?« upita Gita.

»Čuvamo ga od krava. Da nema nas, ne bi bilo ni kukuruza«, reče ponosno jedan veći pastirić.

»To nije istina«, reče Hlapić. »Ja sam u šegrtskoj školi učio: da nema Gospodina Boga, ne bi bilo ni kukuruza«.

»Pa to se zna«, nasmijaše se svi pastiri najedamput. »Najprije mora Bog dati kukuruz, a onda ćemo ga mi čuvati«.

»A otkuda vi znate, da Bog daje kukuruz i sve drugo, kad niste išli u školu?« upita Hlapić.

»Mi svaki dan idemo poljem i livadama, pa vidimo, da je trava svaki dan veća i kukuruz svaki dan

gušći. Po tom onda znamo, da to nitko drugi ne bi mogao načiniti nego Bog«, reče najstariji pastir.

Tomu se Hlapić dosta začudi, jer nije znao, da se od trave i kukuruza može čovjek mnogo naučiti i da je iz polja i livada došla mudrost u Hlapićeve školske i sve druge knjige.

Zatim svi odoše da trgaju kukuruze za nove goste.

Samo mali Miško ostade da loži vatru.

Prije negoli odoše po kukuruze, Hlapić izuje čizme, da ih ne pokvari, jer je trava na livadi bila vlažna.

Ali odmah opazi, da mali Miško gleda na čizme. Zato reče Mišku:

»Ne diraj čizme, Miško! To su carske čizme, pa će te ugristi, ako ih obuješ«.

A jedan od pastira reče: »Dakako da će ugristi«, i metne u svaku čizmu nekoliko kopriva tako, da Miško nije opazio.

Tada odoše svi osim Miška.

Kad je Miško ostao sam, gledao je dugo čizme. Činilo mu se, da su sve ljepše i ljepše. Konačno nije mogao vjerovati da grizu.

Zato pođe polagano do čizama. Miško je bio mudar. Polagano i oprezno pruži ruku u jednu čizmu.

»A joj!« vikne, kad se opekao na koprive u čizmi, »uistinu grizu«.

I zamisli se.

Mali pastir poznao je dobro koprive i naskoro se dosjetio, što je u čizmama. Onda omota ruku svojom dugačkom košuljicom i polako izvadi koprivu za koprivom.

Kad su se pastiri s Hlapićem i Gitom vratili, dođe im ususret Miško, a na nogama su mu Hlapićeve čizme. Bile su mu do pojasa i bio je tako smiješan u njima, da se Hlapić i nije rasrdio.

»Što je Miško? Zar te ne grizu čizme?« upita Hlapić.

»Grizle su, ali sam im ja povadio zube«, odvrati Miško.

Svi se nasmiju Mišku. Onda Miško skine čizme i dade ih Hlapiću, koji ih opet obuje. I obojica bijahu zadovoljni.

Da su svi ljudi tako dobri kao Hlapić, mogla bi često i po dva čovjeka biti srećna s jednim jedinim parom čizama.

Zatim posjedaše svi oko vatre. Djevojčice su mahale pregačama, da se vatra razgori, a dječaci su nataknuli kukuruze na dugačke prutove, da ih peku.

Hlapić je sjedio i pripovijdao o majstoru Mrkonji, o crnome čovjeku i o Rđavome Grgi.

»Sad mi je najveća briga da nađem Grgu, pa da mu predam rubac i forintu od njegove majke«, reče Hlapić.

»A gdje ćeš ga naći?« upita Gita.

»To ne znam! Ali bi mu to tako rado dao, i tako bih mu rado izručio, što mu je mati poslala, da sve mislim, ne će li možda Grga najedamput odnekuda pasti pred mene«.

»To sigurno ne će«, nasmije se najstariji pastir. »Ne može ni kruška pasti pred tebe, ako ne sjediš pod njezinim stablom, a kamoli da bi čovjek pao pred tebe iznenada«.

II.

Otkuda je pao čovjek pred Hlapića.

Istom što je pastir to izrekao, začuje se veliki štropot s one ceste, koja je išla u brda. Nešto je jurilo i kotrljalo se putem.

Čula se vika i psovanje.

Hlapić i svi ostali pogledaju po cesti.

S brda jurila su po cesti kola. Konji su bili poplašeni, te su strašnom brzinom trčali.

Dizali su glave i bacali oko sebe pjenu kao da su bijesni. Kola se kotrljala s jedne strane na drugu kao njihaljka.

Činilo se, da će se svaki čas stropoštati u jarak.

U kolima su sjedjela dva čovjeka prestravljena lica. Jedan od njih vukao je k sebi jednu uzdu. Druga je uzda pukla i udarala po konjima, koji su sve bjesnije jurili.

»Oh!« vikne Hlapić, »zaustavimo ta kola!«

I otrči na cestu, stane nasred puta, podigne obje ruke uvis, vičući iz svega grla i mašući rukama. Hlapić je više puta vidio, da se tako zaustavljaju poplašeni konji.

Kola su bila još daleko. No bilo je ipak pogibeljno vidjeti, kako jure ravno prema Hlapiću.

Ali prije negoli će doći do Hlapića, zanjišu se kola, nalete jednim kotačem na kamenje kraj ceste i prevrnu se velikom silom.

Konji se propeše kao dvije kule i u isti čas budu iz kola izbačena dva čovjeka, pa se skotrljaju ravno u grabu kraj Hlapića.

»Oha!« vikne Hlapić na konje.

»Oha!« zaviknuše Gita i svi pastirići, koji su dotrčali na cestu.

A konji, koji su disali kao dva ognjena zmaja, — stali su kao ukopani, kad su se kola izvrnula.

»O, o!« priskoči Gita i prihvati konje za uzde, »alaj je lijep i krasan ovaj konjić! Hajde da ga ispregnemo. Ja bih jahala! O taj je konj gotovo tako lijep kao i moj »Sokô!«

Ona se naime sjetila svojega konjića u cirkusu i to ju je tako razdragalo, da nije mislila ni na što drugo. To se češće događa kod djevojčica.

No Hlapić je znao, da sada imadu ozbiljnijega posla. Zato ostavi konje Giti i pastirima, a on pođe do grabe, da vidi, što je s ona dva čovjeka, što su pala s kola.

Da je Hlapić znao kakvo ga iznenađenje čeka, zaista bi bio malo promislio, što da učini. Ali onda dakako ne bi bilo iznenađenje.

U grabi su naime ležali — Bože moj! ipak je Hlapića zazeblo srce! — u grabi su ležali crni čovjek i Rđavi Grga i upravo su se počeli dizati, kad je Hlapić došao do njih.

Pošto nije znao, što bi sada bilo najpametnije da učini, to Hlapić reče ono, što se uvijek može reći.

»Dobar dan!«

»Upravo je dobar dan! Valjda zato, što smo se izvrnuli?« upita crni čovjek iz grabe tako dubokim glasom kao iz groba.

»Dobar je dan zato, što ste ostali živi«, odvrati Hlapić naglas. Ali odmah pomisli za sebe: »I dobar je dan zato, što ću moći Grgi dati rubac i forintu«.

A onda pomisli Hlapić: »Kako li će se to svršiti kad crni čovjek opazi, da sam našao svoje čizme?«

No crni čovjek nije ni pogledao Hlapića, tako se žurio. Čim je ustao ljutito viknu Grgi:

»A što sjediš? Noge su nam i ruke ostale čitave, a za razgovor nemamo vremena. Hajde da vidimo, što je s konjima«.

Vidjelo se, da mu se jako žuri. Izađu dakle crni čovjek i Grga iz grabe i pođu prema kolima.

Ali sada je Bundaš prepoznao crnoga čovjeka. Kao bijesan zareži na njega, skoči prema njemu i uhvati ga za njegovu crnu kabanicu.

Crni čovjek gurne nogom Bundaša, no onda se okrene prema njemu i reče:

»Oho! Tebe sam ja već jedamput negdje čuo režati!«

Kraj Bundaša je stajao Hlapić.

I sad istom opazi i prepozna crni čovjek Hlapića i... njegove čizme.

Jedan čas je stajao kao ukopan. Vidjelo se, da se svakojake crne misli gone u njegovoj crnoj glavi.

Gledao je Hlapića kao jastrijeb plijen.

A Hlapić, premda malen, stajao je ravan kao svijeća i gledao je crnomu čovjeku ravno u oči i mislio:

»Bilo kako bilo, mojih čizama ne ćeš dobiti, dok sam ja živ!«

A Bundaš je pokazao svoje bijele zube i mislio: »Ne diraj mojega Hlapića!«

Činilo se, sad će biti zlo.

No to je trajalo samo čas, a onda crni čovjek promrmlja:

»Nemamo vremena!« i odmah vikne opet Grgi, koji je stajao kraj konja:

»Preži konje, nesrećo!«

»Uzde su potrgane«, odgovori zlovoljno Grga. »Ne možemo dalje«.

»Moramo dalje!«, ljutito vikne crni čovjek i pograbi uzde, da vidi, što je s njima.

Sad se dogodi nešto takva čemu se crni čovjek najmanje nadao.

Hlapić naime pristupi k njemu i reče:

»Ja ću Vam popraviti uzde«.

»Kako ćeš ti, obuveni mačak, krpati uzde!« otrese se crni čovjek i omjeri Hlapića od čizama do kape.

»Obuven jesam, premda sam dva dana bio bos«, odgovori Hlapić, »ali mačak nijesam. Da sam mačak ne bih znao krpati, ali ja sam šegrt Hlapić, nosim u torbi šilo i dretvu i pokrpat ću vam uzde, jer vidim, da vam se žuri«.

To je zbilja bilo lijepo od Hlapića, jer ima malo ljudi, koji bi pokrpali uzde onomu, koji im je ukrao čizme.

Zatim skine Hlapić svoju torbu s ramena pa izvadi iz nje šilo, dretvu i malo kože.

Onda pristupi konjima i počne skidati uzde i remenje.

Kad je vidio crni čovjek, da se Hlapić hvata ozbiljno posla, reče:

»No, mali, dobar si ti. Krpaj samo brzo, pa ćemo izbrisati iz pameti, što je bilo s čizmama«.

»Ja i onako radije nosim čizme na nogama, negoli u pameti«, odgovori Hlapić.

Zatim sjedne na kamenje kraj ceste i počne krpati uzde.

Pravo je čudo, kako je veseo taj postolarski zanat! Čim je Hlapić počeo bosti šilom i izvlačiti dretvu, počeo je odmah i pjevati i fućkati upravo kao u radionici majstora Mrkonje.

Umalo da nije i zaboravio, kako ima ozbiljna razgovora s Grgom.

Grga je sio sada kraj Hlapića, da mu pomogne raditi, a crni čovjek ode, da popravi na kolima, što se pokvarilo.

Gita i pastirići odvedoše konje na livadu u pašu.

III.

Grga i Hlapić.

Kad su Grga i Hlapić ostali sami, reče Hlapić tiho Grgi:

»Grga, ja ću dobro pokrpati uzde, a ti se s njima odvezi daleko i ne idi u svoje selo. Tamo čekaju seljaci, da te ubiju«.

Grga je šutio i gledao u Hlapićeve čizme. Po tim čizmama znao je Grga, da seljaci uistinu znadu, da je on s crnim čovjekom krao.

»Grga«, reče Hlapić opet, »tvoja majka šalje ti nešto. Ne ću da ti dadem, dok mi ne obećaš, što te budem molio«.

»Što hoćeš, da ti obećam?« upita tiho Grga.

»Obećaj mi, da ćeš ostaviti crnoga čovjeka i da ćeš otići daleko u svijet. Tamo ostani sam i budi pošten. To ti je poručila tvoja bolesna mati i plakala je, kad mi je ovo za tebe dala«.

Onda izvadi Hlapić iz torbe rubac, u kojem je bila umotana forinta i dade je Grgi.

Kad je Grga vidio rubac svoje majke i kad je čuo, što mu je poručila, bilo mu je žao kao malom djetetu. Više puta, kad se veliki ljudi sjete svoje majke, bude im u srcu milo kao i maloj djeci.

Ali Grga nije dospio, da mnogo odgovara Hlapiću, jer je već dolazio crni čovjek. Grga brže metne u džep rubac s forintom i šapne Hlapiću:

»Krpaj dobro uzde i hvala ti, dobri Hlapiću!«

Uto je došao crni čovjek.

»Gotovo je«, reče Hlapić, koji je upravo svršio posao s uzdama.

»Ovamo konje! brzo!« viknu crni čovjek.

Pastirići i Gita doveli su nato konje.

Jedan od konja bio je crn kao gavran, a sjajan kao sunce. Imao je dugačku grivu i rep. Pravi pravcati vranac.

»Bog zna, hoću li ikada opet vidjeti toga konjića«, uzdahnu Gita, kad su konji već bili upregnuti.

»Bome ne ćeš, skakavice!« reče onaj crni čovjek. »Tamo, kud taj konj ide, ne ćeš ti sigurno nikad doći. Hajdemo žurno! Nema razgovora!«

Sve je spremno.

Crni čovjek skoči u kola, a do njega sjedne Grga. Hlapić pogleda Grgu, i učini mu se, da je žalostan.

»To je dobro«, pomisli Hlapić, »jer tko može da bude žalostan, taj će biti i dobar!«

Crni čovjek ošinu vranca, i konji potrčaše kao strijele dalje po ravnoj cesti.

Hlapić, Gita i pastiri gledahu za njima. Jedan pastir reče:

»Tjeraju tako brzo kao da su nešto krivi.«

»Neka samo tjeraju«, odvrati Hlapić. »Ne bih rado više susreo crnoga čovjeka.«

»Kako bi ga mogao opet susresti, kad si rekao, da je ova zemlja tako velika?« upita Gita.

»Kad sam pošao da tražim čizme, učinila mi se velika i široka kao sedam carevina — a sada, kad se bojim, da ću susresti crnoga čovjeka, čini mi se malena i tijesna kao rog!« odvrati Hlapić.

Nato su sjeli svi oko vatre.

Hlapić je izvadio pečenku i gibanicu, i kako ih je sedmero sjedjelo oko vatre, to je Hlapićeva torba začas bila prazna. Sad nije više izgledala kao bumbar, nego je bila tanka i plosnata kao knjiga od tri lista.

IV.

Noć u zapećku.

Pastirići i Hlapić s Gitom dugo su razgovarali o svem, što se dogodilo, pa je već počeo i sumrak da se hvata i bilo je vrijeme, da se ide kući s kravama.

No oni su tako živo razgovarali i sve gledali u vatru, da ne bi te večeri ni opazili, da je sunce zašlo, niti bi se sjetili ići kući s kravama.

Najveća bijela krava, što je oko njih pasla, priđe k malomu Mišku i tiho ga lizne upravo po goloj nožici:

»Hajdemo, Miško, kući«, mislila je tim reći krava.

I zbilja! Miško podigne glavu, te opazi, da je sunce zašlo.

»Aj! već je mrak!« vikne on.

I svi ostali podignu glave i vide, da je vrijeme da se ide kući, te stanu brže sakupljati krave.

Gita upita Hlapića:

»A kuda ćemo mi?«

To nije znao ni sam Hlapić. Bilo je krekasno da se ide dalje, a noćišta nijesu imali.

Sad je Hlapić bio u neprilici.

Ali Gita je upamtila, što je danas vidjela.

Ona je sad znala, da Hlapić nosi šilo i dretvu uza se i znala je, da je to veliko blago.

»Ponudi se pastirima, da ćeš im u kući pokrpati opanke, pa će nas primiti na noćište«, reče Gita.

Hlapić se zastidi, da se on, tako mudar, nije bez Gite mogao dosjetiti, kako da se prehrani sa svojim zanatom.

Pastiri obećaše, da će ih primiti na noćište, i tako pođoše svi zajedno u selo, koje nije bilo daleko.

Krave sa zvoncima išle su naprijed.

Za kravama išao je Bundaš, koji ih je u red tjerao, kao da je pastirski pas. A iza Bundaša išlo je pet pastirića, pa Hlapić i Gita.

Hlapić je nosio na ramenu Gitinu papigu, s kojom se vrlo sprijateljio. Papiga je toga dana toliko puta čula ime »Grga«, da joj je to ime ostalo na jeziku. Jer papige nose svoje znanje na jeziku, a ne u glavi. Kad su dakle došli u selo, vikala je papiga svakomu seljaku, kojega bi sastali:

»Dobar večer, Grga!«

Tomu se dakako svaki smijao: i onaj, koji se zvao Grga i onaj, koji se nije tako zvao.

Tako je cijelo selo još iste večeri znalo za Hlapića i Gitu.

Hlapić i Gita unišli su za kravama i s Miškom i njegovim bratom u jedno dvorište.

Hlapić obeća Miškovim roditeljima, da će im sjutradan pokrpati sve opanke u kući, a oni primiše njega i Gitu na konak. No to bi oni i inako bili učinili, jer su seljaci uvijek dobra srca naprama siromašnoj djeci .

Poslije večere pođoše spavati.

Djeca su spavala u zapećku. Zapećak je širok i prostran. Zimi grije, a ljeti hladi. I ako ih je sada bilo četvero, ipak se slatko spavalo.

Samo Gitina papiga morala je da bude zatvorena u košari, koja je visjela nad zapećkom na gredi.

»Ta zelena sova ima grbav nos kao vještica«, rekao je Miško. »Mogla bi nam u noći izvaditi srce!«

A baka, što je spavala na krevetu, pogledala je papigu sa strane. I njoj se činilo, da bi to moglo biti. Baka i Miško uvijek su naime složno mislili, i zato je morala papiga u poklopljenu košaru, pa na gredu.

Onda svi zaspaše.

Prije no što je Hlapić zaspao, računao je u glavi, kako li je daleko od majstora Mrkonje.

Onda je izračunao, da nije baš daleko i da bi za jedan dan mogao prevaliti sav put, što ga je prošao za pet dana. To je bilo radi toga, što se s Gitom nije moglo brzo putovati. No Hlapiću je bilo teško i pomisliti, da se rastane s Gitom, i da ostane opet sam s Bundašem na putu.

On je bio zadovoljan, što još nijesu našli Gitinoga gospodara i cirkus, premda je Gita putovala zato, da ga nađe.

Tako je razmišljao Hlapić u zapećku. Bile su to dakako brige. No onda pomisli Hlapić:

»Brige dolaze i prolaze same. Ne koristi misliti! Grga je sam pao preda me u jarak. Da sam ja deset godina promišljao, kako ću ga naći i kako ću mu predati rubac, ne bi se tomu dosjetio.«

I tako zaspi Hlapić.

U sobi je sve već slatko spavalo.

A najslađe su spavali Miško i baka, premda su mislili, da je vještica u košari na gredi.

ŠESTI DAN PUTOVANJA.

I.

Mali postolar i prosjakinja Jana.

U prvu zoru ustane Hlapić sa zapećka, jer je znao, da ga zanat čeka. No otac i mati Miškova već su bili napolju u poslu. Nitko ne može ranije od seljaka ustati.

Hlapić dakle sađe sa zapećka, pljesne rukama i vikne djeci:

»Opanke amo! Nema spavanja!«

Djeca sađu sa zapećka. Svi su bili kuštravi i topli kao ptići iz gnijezda.

Začas ležala je pred Hlapićem cijela hrpa opanaka.

»Valja dobro raditi«, pomisli Hlapić.

Sunce se diglo. Pred kućom u hladu smjesti se Hlapić sa svojim zanatom.

I kako je počeo raditi, nije više ni na što mislio nego na svoj posao.

Gita nije rado ni gledala, gdje se šta ozbiljna radi, zato je odmah ostavila Hlapića i otišla sa seoskim

djevojčicama da preskakuju platno, što su ga bijelile žene na travi. Dakako da je Gita skakala bolje nego druge djevojčice, kad u cirkusu i onako nije ništa drugo radila! Preskočila je tri reda platna i pala upravo susjedi na platno. No srećom nije bilo susjede kod kuće, da to vidi.

Hlapić je dakle radio, a Gita se igrala.

Selom je prolazila prosjakinja Jana.

Kad je došla do Hlapića, začudi se ona, kakav li je malen opančar u visokim čizmama otvorio zanat u selu.

Onda upita prosjakinja Jana Hlapića:

»A bi li ti i staroj siroti Jani pokrpao opanke?«

»Kako da ne bih, mene i onako šalje car, da idem po ovoj zemlji, pa gdje treba pomoći, da tamo pomognem«, odvrati Hlapić.

»Ako je tako, onda bi trebalo, da vas više takvih prolazi po ovoj zemlji«, odvrati prosjakinja.

»Tražili su više takvih, ali nije nitko htio da ide za tim poslom, osim šegrta Hlapića. A to sam ja.«

Dakako da sve to nije bila istina. Ali je izgledalo kao istina, pa se stara prosjakinja nasmijala.

Onda Hlapić uze krpati opanke stare Jane.

A Jana je sjedjela i pripovijedala Hlapiću sve, što je u tri sela bilo, jer je ona išla od sela do sela.

»Sinko, putuj samo po danu«, rekla je ona, kad joj Hlapić reče, da će još danas dalje. »Prošle noći dogodila se nesreća u šumi iza sela. Orobili su čovjeka, koji je išao s kolima i s robom na sajam. Nitko ne zna, je li živ ili mrtav onaj čovjek, a zlikovci su pobjegli s kolima.«

To nije bilo Hlapiću milo. Tkogod putuje, ne voli slušati, da se putnicima dogodila nesreća. Ali tako je pripovijedala stara Jana. A sve, što je Jana pripovijedala, bila je prava istina, jer je ona svuda prolazila i sve znala.

II.

Na sajmu.

Kad je prošlo podne, reče Hlapić Giti:

»Vrijeme je da idemo. Još je dalek put pred nama. Moramo potražiti tvoga gospodara.«

»Hlapiću«, reče Gita »ja sam se predomislila. Ja ne idem više k mojemu gospodaru.«

Kad je Hlapić to čuo, obradovao se kao još nikada na svom putu. On je doduše znao, da će to za njega biti veća briga, no barem ne će biti sam na putu.

Zatim se Gita i Hlapić oprostiše s Miškom i njegovim bratom, i zahvališe njihovim roditeljima, pa odoše dalje na put.

Išli su dobro i oštro, te su naskoro stigli u jedan veliki grad.

Taj je grad bio tako velik, da je imao jednu veliku crkvu s dva tornja i deset malih crkvi s jednim tornjem. Imao je taj grad stotinu ulica, a u svakoj ulici vrvjeli su ljudi kao mravi. Svaka je ulica imala po četiri ugla, a na svakom uglu stajala su dva stražara.

Tako je velik bio taj grad.

Ali Hlapić i Gita nijesu trebali da prođu svih stotinu ulica, nego samo jednu, jer su odmah došli na jedan vrlo veliki trg.

Na tom trgu bio je baš sajam.

Na sajmu je bilo dvije stotine šatora malenih i velikih. Prodavali su se crveni rupci i crni kaputi, plavi lonci i žute dinje.

Udarali su bubnjevi i fućkalice su fućkale, jer se prodavalo i mnogo igračaka.

»Aj! kako je tu sve lijepo i veselo!« reče Gita. »Ostanimo malo ovdje!«

»Eto ti ga na!« pomisli Hlapić. »Ja sam znao, da će ona to reći, čim vidi sajam.«

Nije htio uvrijediti Gitu, pa reče glasno:

»Ne bi bilo pametno da ostanemo na sajmu.«

»A zašto ne?« upita Gita.

»Zato, jer bi ovdje mogao biti majstor Mrkonja. On dosada nije nikad išao na sajmove. No upravo nekoliko dana prije nego sam otišao, rekao je: »Kad bude prvi sajam, ići ću na njega. Valjda nije za mene samo nesreća na sajmu.«

»A zašto bi bila na sajmu nesreća za njega?« upita Gita.

»To ne znam, ali on je uvijek govorio, da je od sajma sve zlo njegovo.«

Nato reče Hlapić:

»Nije pametno da ostanemo. Mogao bi ovdje biti majstor Mrkonja. A mogao bi ovdje biti i crni čovjek. A možda je ovdje i tvoj gospodar s cirkusom.«

Gita se na to rasrdila i rekla:

»A zašto bi svi oni baš ovdje bili?«

»Zato, jer ovdje ima puno ljudi — a gdje ima toliko ljudi, tamo bi mogao svatko biti«, odgovori Hlapić.

»To nije istina«, odgovori Gita. »U Beču ima još više ljudi negoli ovdje, pa ipak majstor Mrkonja i crni čovjek nijesu u Beču.«

Hlapić nije znao govoriti koliko Gita, zato se i nije htio dalje prepirati.

I tako oni ostadoše na sajmu.

Je li to bilo pametno ili nije, vidjet će se istom uvečer. Na sajmu svi ljudi tako halabuče, da nitko nema po danu vremena misliti na ono, što će biti uvečer.

III.

Dva košarača.

Zasada je Giti i Hlapiću bilo dakako vrlo lijepo i zabavno na sajmu.

Došli su najprije do jednoga mjesta, gdje se još jače vikalo nego drugdje po sajmu.

Tamo su bila dva košarača.

Jedan je košarač imao velik šator plave i bijele boje. Pod šatorom stajali su redovi košara žutih kao zlato. A gore su visjeli na konopcima redovi košara

crvenih i plavih, malih i velikih, i šarenih i pozlaćenih. A upravo u sredini visio je veliki krasan koš.

»Ovamo! Ovamo!« vikao je košarač pod šatorom. »Košare! Košare! Zlatom pletene! Svilom vezene!«

I kupci su dolazili pod njegov šator kao pčele, jer kupci najviše trče onamo, gdje je najveća vika i pozlaćena roba.

A nedaleko sjedio je na zemlji drugi košarač. Bio je siromah i nije imao šatora. Sjedio je na vreći, a oko njega stajalo je samo desetak prostih i sivih košara, jer drugih nije imao. On je šutio, jer nije znao da se hvali. A kod kuće je imao mnogo gladne djece, pa je bio žalostan, što nitko ne kupuje njegovu robu.

Kadgod bi se koja žena približila, da pogleda siromahove košare, počeo je onaj košarač pod šatorom vikati:

»Ostavi tu robu! Ovamo, ovamo! Ne kupuj sa zemlje košara! Smijat će ti se susjeda, da si na smeću našla robu. Ovdje je kod mene zlato!«

I svi su ostavljali siromaha, pa išli pod šator kupovati robu.

Gita i Hlapić dugo su gledali što to biva. Gita je imala dobro srce, a još bolji jezik, pa reče:

»Da hoće grom da udari u taj njegov šator, pa da ga poklopi taj veliki koš!«

Baš u to vrijeme dolazilo je opet mnogo žena prema košaračima, da kupuju robu.

Već izdaleka stade vikati onaj ispod šatora:

»Ovamo! Ovamo! Tu su košare kao zlatne jabuke« i počeo je rukom njihati i tresti košare nad svojom glavom.

»Hlapiću!« najedamput reče Gita — »ja sam se nešto dosjetila! Brže, Hlapiću, daj mi tvoj nož. O! to će biti smiješno!«

I Gita sama turne ruku u Hlapićevu torbu i izvadi nož. Onda kao vjeverica potrči i sakrije se iza šatora.

»Što će to sada biti«, pomisli Hlapić.

Ali da vidiš!

Baš kad su žene došle do šatora da kupuju košare, dogodi se nešto takva, da su svi, koji su tamo stajali, htjeli popucati od smijeha!

Iznenada naime počele su padati kao kiša košare, koje su visjele nad onim košaračem u šatoru.

Najprije jedna, pa onda četiri, pa deset! Tok! tok! tok! padale su košare i zlatne i bijele i plave i šarene.

To je pukao konopac, na kojem su visjele košare!

»Uf! Uf!« vikao je košarač i branio se rukama i nogama kao bijesna osa.

Ali uto — naopako! — pukne i drugi konopac!

Iznova se spuste košare: Tok! tok! tok! udarale su košare po glavi i po leđima košarača. A on je mahao i skakao i vikao — tako dugo, dok nije i on pao.

Sad da vidiš! Valja se košarač među košarama i sve viče i kriješti:

»Uf! Uf!« hoće da se izkoprca.

Ali u to »bum!« Srušio se i veliki koš, pa poklopio košarača! I nije ga više bilo vidjeti! Samo su ruke i noge virile iz koša. Košarice su letjele na sve strane, gdje se on valjao pod košem i mahao rukama i nogama!

Svi su se smijali kao pomamni, i nitko nije znao, kako se to dogodilo.

Iza šatora čučala je Gita i gledala kroz jednu rupicu u platnu, pa se smijala.

Smijala se većma nego drugi zato, jer je ona prerezala Hlapićevim nožem iza šatora krajeve od oba konopca. Do nje čučao je Hlapić i gledao kroz rupicu.

On je odmah znao, čim su košare počele padati, da je to Gitin posao, pa je dotrčao za šator.

Hlapić doduše ne bi nikada učinio ovo, što je Gita učinila. Ali sada, kad je kroz rupicu gledao, kako se valja košarač kao velik crn kukac među žutim košarama — sad se Hlapić počeo tako smijati, da mu je torba poskakivala na leđima. A Gita je držala usta rukom, samo da ne vrišti od smijeha.

»Ali sad bježmo, da nas ne opazi!« reče Gita. »Dok se on valja, prodavat ćemo mi košare onoga siromaha«.

Gita potrči do onoga siromašnog košarača i reče:

»Ako vam je pravo, prodat ću ja vašu robu.«

I odmah pograbi Gita limeni tanjur, koji je siromašni košarač pripravio za novce. Tanjur je bio još prazan.

Gita počne udarati komadom drveta o tanjur i počne vikati:

»Košare! Košare!«

A onda podigne jednu košaru na rame i metne na nju papigu. Papiga je s Gitom kriještala:

»Košare! Košare!« Gita je lupala u tanjur iz svih sila.

I odmah je došlo puno ljudi i žena. Čim je oko košara počela kriještati papiga i bubnjati limeni tanjur, odmah su svi opazili, da su te sive košare i bolje i čvršće, negoli one pozlaćene. Tako biva na sajmu, a i drugdje.

Svi su sada počeli kupovati košaru za košarom od siromaha.

Još nije bijesni košarač pod šatorom pravo ni izvukao svoju crvenu glavu ispod velikog koša, a Gita i Hlapić već su rasprodali sve siromahove košare.

Siromah se čudio, radovao i smijao od sreće. On je mislio da je Gita sa svojom lijepom otvorenom kosom s neba pala, da mu pomogne.

Kad su bile košare rasprodane, istrese Gita sav novac u limeni tanjur i pruži ga siromahu košaraču. O, kako im je on hvalio!

Košarač im nato još ponudi, da odu s njim u njegov siromašni stan i da tamo prenoće. Ali Hlapić i Gita htjeli su još da vide sajam, zato zahvale košaraču na njegovoj ponudi.

A Hlapić reče:

»Hajdemo sad dalje, da nas ne uhvati onaj ispod koša.«

I Hlapić i Gita odoše. Nitko ih više ne bi našao među tolikim ljudima.

A siromašni košarač sjedne i izbroji krajcare u limenom tanjuru. Bilo je upravo šest kruna.

»E, kad su tako dobra ta djeca, neka ih sreća prati«, reče on sam u sebi.

Da je znao siromah košarač, kakvo zlo još danas čeka Hlapića i Gitu, sigurno bi ih odveo u svoj siromašni stan, da ih očuva.

IV.

Na vrtuljku.

Već su svi prodavači promukli od vike — a to je na sajmu znak, da je večer blizu.

Hlapić i Gita došli su u to vrijeme na ono mjesto sajma, gdje se okreću vrtuljci i gdje pucaju male puške.

Tamo je najveselije zato, jer tkogod se jedamput okrene na vrtuljku, tomu se zavrti u glavi i on zaboravi na sve brige.

~~Selom je prolazila prosjakinja Jana.~~

Svi su se vrtuljci okretali, samo jedan je stajao.

A baš taj je bio najljepši, jer je imao hiljadu malih zvončića i sav je bio srebrn.

Ali gospodaru toga vrtuljka utekle su dvije sluge. Jedan od njih morao bi prodavati karte za vrtuljak, a drugi bi morao zvati ljude na vrtuljak, jahati na drvenim konjima i labudovima, te pokazivati svakojake vještine. A obojica se moraju neprestano vrtjeti na vrtuljku.

Dakako da gospodar to nije mogao sam obavljati, jer je bio vrlo debeo, pa bi mu pozlilo.

»To je dobro!« reče Gita. »Mi ćemo mu se ponuditi za taj posao, pa ćemo dobiti večeru i noćište«.

Oni se dakle ponude gospodaru vrtuljka. Kad je gospodar vidio zelene hlače i sjajnu kapu Hlapićevu i kad je opazio papigu i srebrnu suknjicu Gitinu,

obradovao se vrlo. Oni su izgledali kao da su se upravo za vrtuljak obukli. Odmah ih je primio u službu.

Gospodar ode unutra i navije stroj. Hlapić i Gita sjednu svaki na jednoga konja. Trublja zatrubi: tra! ra! — i za jedan čas zavrti se srebrni vrtuljak i za-

zvone svi zvonci — hiljadu zvonaca! To je bila radost! Gita je stajala na konju, mahala rukama i nagibala se desno i lijevo, a Hlapić je vikao: »Samo dva novčića!« A vrtuljak se okretao s njima, da je sve sijevalo.

Ljudi su ostavili druge vrtuljke i svi su došli na ovoga, jer takve lijepe djevojčice i tako šarenoga sluge u čizmama nije bilo nigdje.

To je trajalo do kasno u noć. Sve veselije bivalo je na vrtuljku, a najveseliji je bio gospodar, koji je nabrao punu vrećicu novaca.

Hlapić mu je neprestano nosio pune tanjure filira.

Toliko, koliko se Hlapić toga dana vozio na vrtuljku, sigurno se još nijedan postolarski šegrt nije vozio. To bi jedva i kalfa mogao da naplati.

Samo je Bundaš sjedio i gledao za vrtuljkom i čudio se, što li je to Hlapiću palo na pamet, da se toliko okreće?

Bilo je već jako kasno. Ali dok se vrtuljak okreće, ne može nitko znati, koliko je sati.

Zato se Hlapić i Gita začudiše, kad je stroj iznenada stao i gospodar viknuo debelim glasom ljudima:

»Hvala lijepa! Jedanaest je sati! Sjutra ćemo dalje!«

Ljudi se raziđoše, a gospodar vrtuljka donese velike plahte. Gita, Hlapić i on zamotaše cijeli vrtuljak u plahte. Sad se nije vidjelo ni tisuću zvonaca, ni srebro, ni konji, ni labudovi, nego je vrtuljak bio kao velika siva gljiva.

Onda gospodar odvede Gitu i Hlapića pod jedan šator, gdje se prodavalo jelo.

Već je bilo prazno na sajmu. Samo još nekoliko ljudi s dugim brkovima sjedjelo je pod tim šatorom.

Giti i Hlapiću već nije bilo tako lijepo na sajmu kao po danu.

Gospodar vrtuljka naruči večeru, pa onda Gita, Hlapić i Bundaš večerahu. Svi su šutjeli, jer su bili umorni i nekako neveseli.

Kad su bili gotovi s večerom, ustane gospodar, plati večeru, i oni pođoše natrag do vrtuljka.

Kad su došli tamo, reče gospodar:

»Sad zbogom djeco; hvala vam!«

Hlapić i Gita začude se i uplaše. Oni su mislili, da će ih gospodar vrtuljka primiti na konak.

Hlapić to reče gospodaru.

Gospodar odgovori, da je unutra u vrtuljku samo jedan krevet za njega i da nema mjesta za njih.

To je bila istina, jer je gospodar bio tako debeo, da je jedva i sam mogao unutra kraj stroja spavati.

»A kraj konja i labudova ne dam spavati«, reče gospodar kratko. Zatim još reče:

»Nije zima napolju, a pijaca je velika. Možete spavati gdjegod hoćete. Zbogom! Laku noć!«

Nato odgrne gospodar malo plahtu s vrtuljka, uvuče se unutra i nije ga više bilo.

A Gita, Hlapić, Bundaš i papiga ostadoše u mraku, u noći, sami samcati na velikoj pijaci.

Nigdje nije bilo nikoga, samo mrak.

Iz svih se šatora čulo samo hrkanje trgovaca, koji su spavali kraj svoje robe.

To je bilo doista žalosno i neugodno. Grad je bio tako velik — imao je sto ulica, a u svakoj ulici stotinu kuća, pa ipak su Hlapić i Gita stajali pod vedrim nebom i znali su, da ne mogu nigdje pokucati i da noćas nemaju noćišta.

V.

Bez krova.

Hlapić pogleda Gitu. Kroz mrak je nije mogao dobro vidjeti, no ipak opazi, da je ona spustila glavu i počela gladiti svoju plavu suknjicu.

Hlapić je dobro znao, da je to znak, da će Gita proplakati, a to on nije mogao da gleda. Zato reče veselo:

»Ne boj se ništa! Toplo je i tiho vrijeme. Spavat ćemo napolju. Imat ćemo bar dosta uzduha, ako i ne otvorimo prozore«. Tako se šalio Hlapić, a onda reče:

»Hajde, da nađemo mjesto«.

Odmah kraj vrtuljka ležale su prazne vreće i krpe, u kojima su trgovci dovezli robu. Hlapić je to upamtio. On odvede sada Gitu onamo. Vidjelo se nije gotovo ništa, pa su tapali po mraku.

»O, da smo bar otišli s košaračem k njegovoj kući!« uzdahne Gita.

»Onda se ne bismo vozili na vrtuljku«, reče Hlapić — i oboje se razveseliše, kad su se sjetili, kako je lijepo bilo, dok su zvonjeli zvonci i dok se okretao vrtuljak.

Zatim Hlapić napipa u mraku vreće i krpe i namjesti ih kako je najbolje mogao.

»Eto vidiš«, reče on Giti, »spavat ćeš kao graškova kraljevna.«

Gita je smjestila svoju papigu kraj sebe i legla na svoj ležaj.

A Hlapić i Bundaš legoše jedan do drugoga na golu zemlju.

Bundaš je tiho i tužno cvilio — ne radi sebe, jer je on uvijek na zemlji spavao, — nego radi Hlapića.

Sve je bilo tako tužno, da su Gita i Hlapić morali nešto razgovarati.

»A kakva je to bila graškova kraljevna?« upita Gita.

Ona je rado slušala priče o kraljevnama i po danu, kad je sunce sjalo, — a kamo li ne sada, kad je sve bilo tako žalosno oko nje.

»To je bila kraljevna, koja je zalutala i došla u neki zlatni dvor, počne pripovijedati Hlapić. Dvor je bio sav zlatan, pače stube i pragovi bili su od suha zlata. Ali u dvoru je živjela jedna stara kraljica, koja nije nikomu vjerovala. Ta stara kraljica nije dakle vjerovala, da je prava kraljevna k njoj zalutala. Zato ona metne u krevet kraljevne jedno zrno graška, a na nj tri slamnjače i devet blazina. Osjeti li grašak preko tri slamnjače i devet blazina, onda ću znati, da je prava kraljevna, reče stara kraljica. Drugi dan ujutru upita stara kraljica kraljevnu, kako je spavala. »O!«, začne plakati kraljevna,

»mučila sam se cijelu noć i puna sam modrica. Bilo je čitavo brdo u mom krevetu.« Sad je stara kraljica bila sigurna, da je to prava kraljevna. Samo prava kraljevna može biti tako nježna, da osjeti grašak kroz devet blazina kao brdo. I poklonila je kraljica kraljevni svoj kraljevski plašt i svoju zlatnu krunu, jer je ona bila već stara, pa ju je boljela glava od samoga kraljevanja«.

Tako je pripovijedao Hlapić. A to je bila vrlo lijepa i vesela pripovijest. U njoj ima toliko blazina i zlatan dvor, da su Hlapić i Gita nakon te pripovijesti mnogo veselije zaspali na tvrdoj zemlji i pod vedrim nebom.

Bila je upravo pônoć, kad su zaspali. Tako se svršio šesti dan Hlapićeva putovanja.

Sada dolazi sedma noć Hlapićeva putovanja. Sve, što se u toj noći dogodilo pričinja se kao pravo čudo. No čuda ima svuda na svijetu i svi ljudi zajedno ne bi mogli izmisliti tolika čudesa, koliko ih se svaki dan na svijetu događa. Pa tako je i Hlapić na svom putu po bijelu svijetu doživio te noći mnogo čuda i mnoge neobične i pogibeljne zgode.

Ali zato ipak neka nitko ne bude u preveliku strahu. Hlapić je tako malen i tako dobar, da će valjda srećno izbjeći svakoj pogibli.

SEDMA NOĆ HLAPIĆEVA PUTOVANJA.

I.

Poznati glas.

Jedva su Hlapić i Gita zaspali, probudi se opet Gita, jer je kroz san nešto čula, od čega joj je srce veselo zakucalo.

Ona je sjela na svom ležaju i slušala. Negdje je rzao konj.

Jedamput zarže konj. Giti se učini, da ona pozna taj glas.

Drugi put zarza konj. Giti se još većma učini, da ona pozna taj glas.

I treći put zarže konj, a Gita skoči sa svoga ležaja i klikne:

»Hlapiću, o Hlapiću! da znaš čiji to konj rže! Hlapiću, hajde sa mnom!«

Mjesec se već digao na nebu i bilo je svjetlije.

Hlapić se digne, pa onda on, Bundaš i Gita pođu između šatora prema onoj strani, gdje se od časa do časa čulo ono rzanje.

Još malo, pa Hlapić i Gita dođoše na jedan velik i prazan prostor. Nasred toga prostora stajao je veliki šator, zatvoren i tih kao da spava. Nad vratima bila je dugačka crvena ploča, a na ploči velika slova.

To je bio Gitin cirkus!

»O Hlapiću! Hlapiću!« klikne opet Gita, »to rže moj Sokô! moj dragi, moj mali Sokô!«

Gita je u tom času zaboravila za strah pred gospodarom i zaboravila je, kako više ne će da se vrati k njemu. Ona je samo mislila na svoga konjića, s kojim je tolike godine dijelila u cirkusu i dobro i zlo, pa kojega je na cijelom svijetu najviše voljela. Gita je sada toliko željela da vidi svoga konjića, te nije mogla odoljeti toj želji.

»O, Hlapiću! ja idem unutra, da vidim svoga Sokola«, reče ona.

»Onda će te opaziti gospodar, i mi ćemo se morati rastati«, reče tužno Hlapić.

»O, ne ćemo! Ja ne ću da ostanem kod njega! U cirkusu sad sve spava i nitko ne čuje ništa, jer su svi umorni od predstave«, šaptala je Gita. »O, molim te, hajdemo unutra«.

Stajali su sada posve blizu štale, koja je bila kraj cirkusa načinjena od platna kao i cirkus.

Gita je dakako dobro znala, kuda se može unići u njezin cirkus! Ona dakle pridigne s jedne strane malo plahtu i šapne još jednom. »Vidiš, Hlapiću, ovuda ćemo unići!«

I već se Gita uvukla u štalu, a za njom Hlapić s Bundašem.

O, to je doista bilo odveć pogibeljno!

II.

Po noći u cirkusu.

Odmah kraj ulaza spavao je na slami jedan čovjek.

»Ne boj se«, šapne Gita, »taj se ne bi probudio, da mu u uši zatrubiš. Ja znam, kako se spava nakon predstave«.

Na jednom štapu visio je u štali obruč. To je bilo mjesto, na kojemu je uvijek boravila Gitina papiga.

Gita metne papigu na obruč. Kad je papiga vidjela, da je na svom mjestu, na kojem je toliko godina boravila, pomislila je:

»Sad je sve u redu«, i metnula je glavu pod krilo, pa zaspala.

Dakako da se to samo papigi činilo!

Za Hlapića i Gitu bivalo je sad sve opasnije i opasnije.

Oni su se srećno provukli kraj onoga čovjeka, koji je spavao.

U štali je gorjela svjetiljka.

Hlapić opazi na svakoj strani štale po četiri konja. Osam konja, to dakako nije mnogo za cirkus, ali za Hlapića je to bilo mnogo.

»O«, klikne on tiho, »koliko je konja i kako su krasni«.

Ali Gita nije slušala. Ona je već bila kod svoga malog konjića.

»Sokole! moj dragi Sokole!« šaptala je konjiću, grlila ga oko vrata i gladila rukom po bijelim leđima.

A Sokô je okrenuo svoju lijepu glavicu i naslonio je Giti na rame, te tiho zarzao od zadovoljstva.

»Sokole moj! mili moj! kako li ću te ostaviti, kako li ću te ostaviti!« šaptala je Gita.

Hlapić je uto pošao malo dalje po štali.

»Ovaj vam je vranac najljepši«, tiho zovne Hlapić Gitu.

»Mi nemamo vranca«, odgovori tiho Gita.

»Vidiš, da je tu«, odvrati Hlapić.

Gita dođe k Hlapiću. I zbilja! Pred njima je stajao krasan malen vranac — kao ugalj, a sjajan kao sunce. Griva i rep bila mu je sasvim kratko odrezana, a oko zglobova imao je žute krasne navlake.

Začuđeno je Gita gledala konja. Dugo ga je gledala, a onda reče:

»Ovo je pravo čudo! To je onaj isti vranac, na kojemu su se jučer vozili crni čovjek i Grga. Premda ima kratku grivu i kratak rep i žute navlake, ipak je to onaj isti vranac«.

Hlapić to nije vjerovao i oni pođu k jaslama, da vide vranca izbliza.

Ali uto — koji strah spopade Gitu i Hlapića!

Oni začuju najedamput, kako kroz cirkus netko ide prema štali. Čuli su se duboki muški glasovi, razgovor i teški koraci po pijesku u cirkusu.

»O, što ćemo! što ćemo?« uplašeno prošapta Gita. »To je moj gospodar! O, Hlapiću, dragi Hlapiću, ja ne ću da ostanem kod njega, ja se bojim!«

Što su mogli sada učiniti Hlapić i Gita negoli sakriti se brže bolje pod jasle ispred vranca?

Hlapić, Gita i Bundaš podvuku se dakle brzo pod jasle. Pod vrancem je ležala slama. Hlapić potegne rukom slamu pred jasle tako, da ih nije mogao nitko vidjeti.

Uto uniđu u štalu dva čovjeka.

III.

Nova pogibelj.

»O Bože, tko to ide?« šaptali su Hlapić i Gita. Oni su čučali pod jaslama i virili kroz slamu. Šutjeli su kao miševi, samo im je srce jako kucalo.

A kad su ona dva čovjeka došla pod svjetiljku i kad su ih Gita i Hlapić prepoznali, onda ih je još veći strah obuzeo.

Ta dva čovjeka bili su gospodar cirkusa i crni čovjek.

»O, otkuda se oni poznaju i što rade tako kasno u štali!« pomisliše Gita i Hlapić i sve im je tješnje bivalo oko srca.

Ali tko bi pomislio, kakva nova pogibelj zaprijeti sad Hlapiću i Giti! Crni čovjek i gospodar cirkusa pođoše ravno k vrancu i došli su tako blizu Hlapića i Gite, da ih je od njih dijelila samo jedna šaka slame.

Kako su sada istom šutjeli Hlapić i Gita! Tako su tiho disali, da ni slamka nije šušnula oko njih.

»Bundaš! Dragi moj Bundaš! nemoj lajati!«, šaptao je Hlapić Bundašu u uho i tijesno ga je zagrlio, jer je osjetio, kako se Bundaš trgnuo, kad je prepoznao crnoga čovjeka. A Bundaš je bio dobar kao dobar dan, pa kad je osjetio, da Hlapićeve ruke dršću, zašutio je kao mrtav.

I sada su crni čovjek i gospodar cirkusa počeli razgovarati.

IV.

Dva opaka čovjeka.

Da nije Hlapić bio tako siromašan, ne bi on valjda nikada vidio izbliza dva tako opaka čovjeka, kao što ih je sada morao gledati i slušati. Na svijetu ima naime srećom isto tako malo opakih ljudi kao što ima malo pušivoga boba u zdjeli, pa su i u ovom kraju živjela u to vrijeme samo ta dva opaka čovjeka. Ali Hlapić je bio siromašno dijete, a siromašna djeca poznaju cijeli svijet.

Da nije Hlapić bio takav siromah, sigurno ne bi on sada u noći čučao pod jaslama, niti slušao strašni razgovor crnoga čovjeka i gospodara cirkusa.

»Sjutra odlazim s cirkusom preko sedam gradova u osmi grad«, reče gospodar cirkusa. »Pogledaj prije vranca, kako sam ga uredio! Kad dođe na njega svi-

la, remenje i sedlo, ne će ga sigurno nitko prepoznati, ne boj se.«

»Ja se ne bojim, jer znam, da si ti mudriji od lije u planini«, odgovori crni čovjek. »Ali sad mi izbroj tvrde dukate za vranca, jer nije bilo lako do njega doći.«

»Izbrojit ću ti dukate«, reče gospodar. »No prije mi reci, gdje je sada onaj čovjek, čiji je bio vranac?«

»Njega se ne trebaš bojati! On je u šumi, gdje je šuma najdublja. Svezan je s tri konopa za najjači hrast. Taj sigurno ne će uteći, kad sam ga ja vezao, niti će skoro ići na sajam«.

Tako reče crni čovjek i nasmije se tako strašno, kako se smiju samo opaki ljudi, kad govore opake stvari.

Sad istom izvadi gospodar tešku kesu i stade brojiti zlatne dukate na ruku crnomu čovjeku. Ali njihove su ruke bile tako crne, da su i zlatni dukati na njima potamnjeli.

»A sad zbogom! Čekaju me kola i moram dalje, dok je noć«, reče crni čovjek.

»A kuda se tako žuriš?« upita gospodar.

»Idemo noćas prije zore po jednu kravu. Grgu sam već tamo sinoć poslao, da me čeka. Ali Grgi ne vjerujem puno«, reče crni čovjek.

»A kuda idete po kravu?« upita gospodar.

»Ja još nijesam bio na onom mjestu. Ali mi rekoše, da je kuća sama na cesti, a u kući nema nikoga nego žena i dijete. To će biti lak posao. Ali još treba tri sata vožnje do tamo, jer idem naokolo«, reče crni čovjek.

»A kako ćeš naći tu kuću, kad veliš, da još nijesi bio tamo?« upita gospodar.

»Lako ću je naći. Čuo sam, da je malena, stara i okrpana, i da je velika plava zvijezda na njoj«, odgovori crni čovjek.

Nato iziđoše iz štale u cirkus. Zatim se čulo, kad si pred cirkusom rekoše »zbogom« i »srećan put«, te je opet sve bilo tiho.

V.

Hlapićeva odluka.

Kad je sve utihnulo, izađu Gita i Hlapić s Bundašem ispod jasala.

Nitko ne može ni pomisliti, kako je sada bilo Hlapiću!

Iz razgovora crnoga čovjeka saznao je Hlapić, da su crni čovjek i Grga orobili onoga čovjeka, koji je išao na sajam i da su mu oteli robu i konje, a njega svezali u šumi. Ali što je Hlapiću još više bilo na srcu, bilo je ovo: on je sada znao, da crni čovjek i Grga idu noćas, da odvedu kravu Marku i njegovoj majci, koji su bili tako siromašni! Dakako da je o Markovoj kući govorio crni čovjek, jer je samo Markova kuća bila u onom kraju tako malena i stara i samo ona je imala veliku plavu zvijezdu pod prozorima.

Promislivši sve to, reče Hlapić samo ovo:

»Zbogom Gito, moram se žuriti. Ostani kod svoga gospodara i nemoj plakati«.

Ali Gita je plakala prije negoli je Hlapić pravo izgovorio te riječi.

»Kuda ideš, Hlapiću?« šaptala je ona.

»Ja moram doći do Markove kuće prije negoli crni čovjek bude tamo, da kažem Markovoj majci neka čuva svoju kravu«, odgovori Hlapić.

O siromah Hlapić, kako li je dobro srce u njega! A kako je dalek put pred njim, i kako su malene noge njegove!

»Hlapiću, Hlapiću! to je jako daleko, a crni čovjek je na kolima!« šaptala je Gita.

»Zato se upravo i moram požuriti. Zbogom Gito, za tebe je bolje da ostaneš!« reče Hlapić.

»Ja idem s tobom«, odgovori Gita i prestane plakati.

Hlapić nije imao vremena za razgovor. Zato on ne odgovori ništa, nego pođe do onoga otvora, kuda

su unišli u štalu, podigna plahtu i izađe s Bundašem u noć i mjesečinu. Za njim izađe Gita.

Hlapić nije govorio ništa. Njegove čizme žurno su udarale po kamenju dugačke gradske ulice. Za njim su isto tako žurno lupale male Gitine cipelice. Najbrže su pak tapkale noge Bundaševe.

A onda su izašli iz toga grada, gdje im se činilo, da svaki prozor sluša, hoće li oni štogod progovoriti o crnom čovjeku.

Pred njima je sad ležala na mjesečini dugačka i bezkrajna cesta.

Bog zna, vidi li mjesec daleko tamo na cesti jednu kućicu s plavom zvijezdom i hoće li on ove noći sretno dovesti Hlapića i Gitu do nje.

VI.

Po noći na putu.

Mnogi ljudi pripovijedaju, da trava i zvijeće noću razgovara. Ako li je to istina, onda su sigurno te noći sve livade šaptale:

»O, mala dječice! kuda ćete noću na tako dalek put?«

Ali Hlapić nije mislio, da je taj put tako dalek, niti je mislio na to, da ga on ne može tako brzo prevaliti kao onaj, koji je na kolima. Hlapić je samo mislio na to, da mora svakako doći do Markove kuće prije zore. A to je jako dobro, jer tko tako misli, onomu noge same idu.

Hlapićeve su noge zaista tako dobro i brzo išle, da se Gita naskoro umorila. To je bilo zato, jer ona nije poznala Marka i nije tako vruće željela kao Hlapić, da mu pomogne.

»Hlapiću! ja bih se malo odmorila«, reče iza nekoga vremena Gita.

U noći svaki čovjek tiše govori, jer je takav mir, da se svaka riječ daleko čuje.

»Ja nijesam umoran«, reče Hlapić. »Nemamo vremena. Hajde još malo, Gito.« On se odmah pobojao, da će biti teško s Gitom.

Gita samo malo uzdahne, pa su opet dalje stupali po cesti.

Dakako da je Gita neprestano mislila o vrancu, o Grgi i o crnom čovjeku. Ona je razmišljala, kako li su oni mogli dovesti vranca u cirkus kraj tolikih stražara u onom gradu. Napokon je upitala Hlapića:

»Kako to, Hlapiću, da stražari nijesu ulovili crnoga čovjeka i Grgu, kad su se dovezli u grad na vrancu?«

»To je zato, jer ovdje stražari stoje obično na uglu, a zlikovci se voze posred ceste«, odgovorio je Hlapić.

To se doduše učinilo Giti vrlo smiješno, ali je onda odmah pomislila, da je Hlapić šegrt, pa je valjda pametniji od nje. I tako je Gita opet zašutjela.

I onako njihov razgovor nije ništa koristio, jer je ipak uza sav razgovor bilo vrlo čudno u noći na putu i tkogod nije još u noći išao između livada, mislio bi da sanja.

Kraj Gite i Hlapića svaki čas je preletio po koji veliki noćni leptir, štono udara krilima kao ptica. Po travi kraj ceste kasao je upravo uz Gitu jedan stari nakostrušeni jež, a tamo na livadama virile su svaki čas iz trave visoke uši kojega zeca. A ono, što je šuškalo i trčalo kroz grmlje upravo kraj Hlapića i Gite, to su bile prepelice.

Po noći životinje ne bježe tako od čovjeka kao po danu i nijesu tako plašljive, a to zato, jer životinje znadu, da se čovjek boji noći, a one se ne boje.

I zaista bi Hlapiću i Giti ipak strašno bilo ovako usred noći i na velikoj cesti. No s njima je bio Bundaš, a Bundaš je veselo pred njima trčao, mahao repom i dizao glavu k Hlapiću, kao da mu govori: »Hajdemo samo! Ja sve to dobro poznam!«

Kad su tako prošli opet jedan komad puta, reče Gita.

»Hlapiću, daj da malo počinemo! Ja ne mogu dalje!«

Zaista su Gitine nožice bile još manje nego Hlapićeve, a imala je na njima samo male svilene cipelice, dok je Hlapić imao čizmice.

»O, Gito, još je vrlo dalek put pred nama, još treba da prođemo mnogo sela i jedno raskršće«, reče Hlapić.

Kad je Hlapić spomenuo raskršće, sjetila se Gita odmah, kako su tamo na raskršću jurila jučer kola i poplašeni konji i kako je pred njih pao crni čovjek.

»Hlapiću, Hlapiću, a da sada njegova kola dojure i da nas nađu na cesti!« reče Gita i počne plakati.

Kad je Gita proplakala, onda dakako nije više bilo moguće da se dalje ide. Ona je sjela pokraj ceste i prikrila lice rukama.

Hlapić je stajao pred njom i šutio. »Što da sada činim?« mislio je Hlapić. Gitu nije mogao ostaviti samu u noći na putu, a s njom sigurno ne će nikako doći do Markove kuće prije zore. Hlapić je bio žalostan, jer mu se učinilo kao da izdaleka vidi i čuje, kako se crni čovjek šulja, da odvede onu lijepu šarenu kravu Markovu! »Što da učinim! Što da učinim!« mislio je Hlapić.

O, Bože moj! da tkogod dođe sada u pomoć ovomu malom šegrtu, koji stoji žalostan u noći na cesti!

VII.

Kola u magli.

Tako je stajao Hlapić i gledao desno i lijevo po cesti kao da čeka pomoć.

Kad je tako pogledao natrag naprama gradu, opazi Hlapić, kako se u daljini nešto miče po cesti. Ali s jedne se livade vukla magla preko ceste, pa nije mogao na mjesečini raspoznati, što se to miče u magli. Samo se čulo, kako nešto tiho i polako štropoće.

U noći nitko ne misli najprije »to dolazi prijatelj«, već svatko misli »to ide neprijatelj«.

Tako je bilo i Hlapiću, kad je razabrao, da dolaze kola po cesti.

Bilo mu je nekako čudno na srcu, a Gita je kroz plač šaptala:

»O, Hlapiću, zašto smo pošli noću na put?«

Samo Bundaš je dizao njušku uvis i bio je zadovoljan.

Kola su se približila i činilo se, kao da se veliko brdo valja po cesti. U magli se svaka stvar čini triput veća negoli je u istinu.

Već su kola došla u blizinu Hlapića i Gite.

Vidio se i čovjek, koji je sjedio u kolima i tjerao svoga mršavog konja.

Uto je dobri mjesec razsvijetlio još jače svojim srebrnim svijetlom kola i čovjeka, a Hlapić i Gita kliknuše od radosti.

Prepoznali su svojega prijatelja, siromaha košarača sa sajma!

VIII.

Pomoć.

To zaista nije bilo nikakvo čudo, jer se košarač nije tuda vozio zato, što su Gita i Hlapić stajali usred noći na cesti i trebali pomoći, nego se on tuda često vozio i kad njih nije bilo.

Košarač se naime vozio uvijek daleko u jedan vrbik po dobre šibe za košare, jer u blizini grada nije bilo dobroga šiblja. Nijedan košarač nije išao tako daleko po šibe kao taj siromah, ali zato u nijednoga nijesu bile tako jake i dobre košare kao u njega.

Zašto je baš on morao da bude najsiromašniji u cijelom gradu, premda je išao najdalje po dobre šibe i pleo najbolje košare — o tom nije Hlapić sada imao vremena da misli. O tom su već mudraci u onom gradu pisali velike knjige, ali ni oni ne znadu, zašto je tako.

Hlapić, Gita i Bundaš pohrliše prema kolima.

Kad ih je košarač opazio po mjesečini na cesti, pomislio je još više negoli prije, da su ta djeca pala s neba, pa da noću putuju po mjesečini, a po danu pomažu siromasima.

No Hlapić je sada sam trebao pomoći i on zamoli košarača, da njega i Gitu poveze komad puta.

Košarač je bio vrlo srećan, što može pomoći toj djeci, koja su mu na sajmu tako dobra bila — i tako Hlapić i Gita sjedoše u kola, a košarač potjera svoga mršavoga konja.

Hlapić odmah pripovjedi košaraču, zašto oni noću putuju. Na koncu reče:

»Prije zore moram biti kod male kućice, što ima plavu zvijezdu i što stoji sama na cesti«.

»Ja znam, gdje je ta kućica«, odgovori košarač. »Nije daleko od mojega vrbika. Kad dođemo do vrbika, pokazat ću vam put do kućice. Bit ćete tamo mnogo prije negoli zora svane«.

Da je to bilo Hlapiću milo, može svatko misliti. Odmah mu se činila i cesta kraća.

Košaračev mršavi konj išao je dobro i hitro. U dobroga gospodara uvijek je i dobar konj, a košaračev je konj sada znao, da mora biti nešto važna, dok ga njegov gospodar tako naglo tjera.

Kola su podjedno štropotala, Hlapić i košarač su razgovarali, Gita je zadrijemala u kolima, Bundaš je pak veselo trčao sad uz lijevi, sad uz desni kotač, kako je to uvijek, otkad imade na svijetu pasa i kotača.

Tako su se dovezli do onoga raskršća, gdje je cesta polazila na dvije strane.

»Mi ćemo na ovu stranu preko brda kroz šumu, jer je to kraći put«, reče košarač Hlapiću.

»O ne idite onuda«, vikne Gita, koja se odmah probudila, kad je čula, da idu u šumu. »To je ona šuma u kojoj su orobili nekoga čovjeka.«

Ali košarač je već mnogo godina išao onim putem, i nije mogao vjerovati, što Gita i Hlapić pripovijedaju. Zato reče:

»To je mnogo kraći put do moga vrbika. Nebojte se ništa. Ja još nijesam vidio u toj šumi zla čovjeka.«

Košarač je bio velik siromah, a siromah čovjek malo se kada boji.

Tako oni zaokrenu kolima na brdo u šumu.

Hlapiću je to bilo pravo i drago, jer je znao, da je to kraći put do Markove kuće. A tkogod ide nekomu u pomoć, taj se ne boji ničega, već samo da će zakasniti.

IX.

Hlapić i Gita opet sami.

Vozili su se najprije po cesti na brdo, a onda su unišli u šumu. Šuma je bila tako obasjana mjesečinom, da se pričinjala kao rasvijetljeni dvorovi.

Mjesec je još uvijek bio jasan. Da li je bio na nebu, koji oblačak, to nijesu mogli da vide ni Hlapić ni košarač, jer je šuma bila oko njih.

Kad su dakle s kolima izašli iz šume, opazi Hlapić, da su navrh brda, koje nije bilo baš visoko.

A košarač zaustavi kola i reče:

»Evo djeco, ova staza nalijevo dovest će vas do kućice s plavom zvijezdom. Najprije ćete doći do one šikare tamo dolje. Kad prođete stazom tu šikaru, odmah ćete vidjeti kućicu.«

Zatim reče košarač, jer je opazio, da je tamo na nebu veliki oblak:

»Bit ćete na cesti prije negoli oblak sakrije mjesec.«

A što je sve Gita htjela prigovoriti! Kako li se ona uplašila, kad je čula, da će sada opet sami ostati!

No Hlapić odmah skoči s kola i reče košaraču:

»Hvala vam, što ste nam pomogli!«

A košarač skine Gitu s kola i reče:

»Srećno pošli, draga djeco!«

Onda potjera konja i pođe na desno nizbrdo, a Hlapić reče Giti:

»Naš je put na lijevo nizbrdo.«

To se sve dogodilo tako brzo, da Gita nije dospjela ni riječi da progovori ili prigovori.

Tako Gita i Hlapić ostadoše opet sami s Bundašom na putu, na mjesečini, među šumom i šikarom.

Još jedamput im se iz daljine javi košarač i zovne ih:

»Djeco!«

»Oj!« odvrati Hlapić, jer se kroz šumu i brda ništa tako dobro ne čuje kao »oj!«

»Pazite! Blizu puta ima otkopana stijena.«

I zbilja dolje upravo kraj Gite i Hlapića vidjela se na mjesečini velika stijena, gdje se kamen vadio.

Bilo bi opasno po mraku poći onuda, jer bi se mogla noga okliznuti, a putnik pasti i postradati.

No Hlapić i Gita prođoše po jasnoj mjesečini kraj te stijene sasvim lako, a onda su naskoro sašli s brda opet na ravnicu.

Hlapićevo je srce bilo radosno, jer je znao, da je tamo iza one šikare cesta i Markova kućica s plavom zvijezdom.

Sad će biti sve dobro, ako ostane jasna mjesečina, kako je košarač rekao.

X.

U šikari i mraku.

Oblaci ne idu onako, kako ljudi govore, nego onako, kako ih vjetar nosi.

Sve do šikare vidjeli su Hlapić i Gita svoj put tako jasno, kao da je dan.

No kad su unišli u šikaru i bili usred nje, postalo je mjesečevo svijetlo sve slabije i slabije. Dolazio je oblak, da pokrije mjesec.

Staza je kroz šikaru bila uska i slabo se vidjela.

»Hajdemo samo! Hajdemo!« govorio je Hlapić sam sebi. »Ja posve dobro vidim.«

Hlapić je vrlo mudro činio, kad je to sam sebi govorio. Njegove su oči odmah mnogo bolje vidjele u mraku, čim je to izrekao.

Gita je išla za Hlapićem, jer ona nije ništa više vidjela u mraku, a Bundaš je išao pred Hlapićem.

Onda je došao oblak i pokrio mjesec sasvim. Oblak je bio gust i težak. Sad je zaista u šikari bio takav mrak, da se nije moglo ništa vidjeti.

Hlapić je tapao rukama, da nađe stazu, a trnje i šibe hvatale su s desna i lijeva Gitu za njezinu plavu suknjicu.

»Sada ne možemo dalje«, reče Hlapić, »jer ne vidimo staze, pa bismo zalutali.«

Dakako da je to bilo žalosno, jer se žurio k Marku.

Ali Hlapić nije htio biti žalostan, već je gledao na nebo i nadao se, da će oblak skoro proći, a Markova kuća nije više bila daleko.

»Sad ćemo malo sjesti i počekati«, rekao je Hlapić Giti.

Nato su sjeli u mraku i tišini na jedan panj, koji je ležao u šikari i šutjeli su.

Oko njih je sigurno bilo u šiblju i šikari mnogo ptica: kosova, sjenica i divljih golubova. No oni su dakako šutjeli isto tako kao Hlapić i Gita, jer su se valjda bojali lisice.

»O samo da mogu za vremena doći do Markove kućice!« reče napokon Hlapić.

»O, samo da crni čovjek ne ide istim ovim putem!« uzdahne Gita.

»On je rekao, da ide naokolo, a ovo je prijeki put«, odvrati Hlapić.

U isti čas učini se Hlapiću i Giti kao da nije u šikari više tiho kao prije.

Na drugoj strani šikare, iza njih, nešto je šuštalo.

»O, Hlapiću! Što je to?« upita Gita tiho.

»Valjda je zec«, odgovori Hlapić.

Zatim se čulo, kako puca suho granje.

»O Hlapiću! Hlapiću! Što je to?« šaptala je Gita sve tiše u onom mraku.

»Možda je lisica«, odvratio je Hlapić i ustao s panja, te držao Bundaša uza se.

No nije mogao ništa vidjeti, jer je oblak još uvijek bio nad mjesecom.

Uto je grmlje sve bliže i bliže njih počelo pucati. Granje se lomilo, i Hlapić je sad znao, da nešto velika ide kroz šikaru.

»O Hlapiću! Hlapiću! to nije lisica!« prošaptala je Gita tiho kao dah.

»Onda je . . .«, započne govoriti Hlapić.

U taj čas zavrisne Gita u sav glas:

»Hlapiću! Hlapiću!«

Sasvim blizu Gite zakašljao je naime čovjek.

XI.

Strava.

Kad je Gita vrisnula i zovnula Hlapića, prestalo je najedjamput šuškanje u grmlju. Oh! to je bilo još strašnije! Ta tišina, pa onda onaj mrak, nigdje se ništa ne miče, a ipak Hlapić i Gita znadu, da je ovdje u grmlju sasvim blizu njih čovjek! A ne znadu tko je i što hoće!

Samo Bundaš vuče i poteže Hlapića i sav strepi od uzrujanosti.

A onda — najedamput — zanjiše se grmlje, iza Hlapića i Gite, pukne nekoliko suhih šiba — a Hlapić i Gita opaze u mraku, kako je pred njih naglo izašao na stazu neki visoki i široki čovjek. Još jedan čas — i Hlapić i Gita čuju kako taj čovjek pali žigicu.

Žigica se zapali . . .

— — — — — — — —

Tko je čitao ovu knjigu do ovoga mjesta i tko je zavolio Hlapića, taj bi najbolje učinio, da za sada zatvori knjigu i da do sjutra ne čita dalje.

XII.

Iznenađenje.

Žigica je planula. Oko onoga se čovjeka zasvijetlilo. Hlapić mu pogleda u lice — — —

To je bio majstor Mrkonja!

O Bože moj! baš majstor Mrkonja. U poderanu odijelu i blijed stajao je pred Hlapićem i kliknuo svojim dubokim glasom:

»U istinu, ti si to, Hlapiću!«

»Majstore!« kliknuo je samo Hlapić i pružio obje ruke prama majstoru — ili od straha ili od radosti.

A što je onda učinio majstor Mrkonja?

O da znate!

Majstor Mrkonja brzo je pristupio k Hlapiću — digao ga k sebi i rekao: — »O, mali moj Hlapiću!«

A zatim je prviput u životu majstor Mrkonja pogladio Hlapića po licu i po glavi.

Prava, živa istina! Majstor Mrkonja pogladio je Hlapića! Tomu se Hlapić zaista više čudio nego svim drugim čudesima, koja su mu se te noći dogodila, ili koja će mu se u cijelom životu dogoditi!

Koje čudo, da su sada u tom času i majstor Mrkonja i Hlapić od radosti malo zaplakali — premda plač inače ne pristaje ni pravome majstoru, ni pravome šegrtu, jer su oni obojica muževi, pa ne smiju plakati.

XIII.

Kako se to sve dogodilo?

A onda su u šikari i mraku sjeli na isti panj Hlapić, majstor Mrkonja i Gita.

Oni su tako zadivljeni bili nad svim, što se dogodilo, da nijesu još pravo znali, što da sada učine, ni što da najprije govore. Činilo im se, da će se i sam mjesec, koji je baš izlazio opet iza oblaka, začuditi, kad vidi, tko sada sjedi na tom panju!

Samo Bundaš nije se čudio. On se prednjim nogama podigao na Hlapićeva koljena i gledao je sad Hlapića

sad majstora Mrkonju. Bundaš je naime bio uvjeren, da su se Hlapić i majstor Mrkonja ovdje sastali, da kroje čizme i cipele i sve je čekao, kad će majstor izvaditi škare i donijeti kožu. Psi ne mogu nikada ništa nova pomisliti — nego misle samo ono, što je već više puta bilo.

Međutim je majstor Mrkonja počeo da pripovijeda, kako je on ovamo dospio, a Hlapić je sada doznao toliko toga, da mu se još osam dana iza toga pušila njegova šegrtska glava.

A da ne bi i onima, koji čitaju ovu knjigu, bilo isto tako, pripovijedat ćemo ukratko, što se dogodilo sa majstorom Mrkonjom.

Majstora Mrkonju orobili su u šumi zlikovci, kad se prije dva dana vozio s robom na sajam. On je bio onaj orobljeni trgovac, o kojem je pripovijedala prosjakinja Jana. To se dogodilo ovako:

Majstor Mrkonja vozio se u ranu zoru kroz šumu na sajam i bio je sam na kolima, jer je onaj kočijaš, čiji su bili konji, otišao naprijed s drugim kolima.

Kad je došao majstor Mrkonja s kolima na ono mjesto, gdje je šuma najgušća, skočila su iz zasjede dva čovjeka na njega.

Bacili su ga s kola, svezali su ga i odveli duboko u šumu. Tamo su ga privezali za jedno drvo i ostavili bez hrane i pića, pa otišli.

Cijela dva dana bio je majstor Mrkonja tako svezan za drvo i već je mislio, da mu nema spasa, pa je preporučio svoju dušu Bogu. Promislio je na sve dobro i sve zlo, što ga je u svom životu počinio. Sjetio se i na Hlapića, te je poželio, da ga barem još jedamput u životu vidi. Kad je čovjek dva dana bez jela i pića svezan za drvo, onda ima vremena, da se na sve sjeti i onda posve drugačije misli o svom šegrtu, nego kad u radionici viče na njega.

Majstor je Mrkonja dakle već spustio glavu i nije se ničemu nadao, nego je mislio, da nikada ne će živ biti odvezan od toga drveta. Tako je on barem pripovijedao sada Hlapiću.

»No ove noći«, pripovijedao je on dalje, »vidio sam najedamput, kako po mjesečini ide k meni jedan od one dvojice ljudi, koji su me orobili. Ja sa mmislio, da je došao moj svršetak. No kad je taj čovjek došao blizu, pristupio je k meni i počeo je razvezivati konopac, kojim sam bio svezan. Kad me je odvezao rekao je:

»Idi sada s milim Bogom i žuri se da utečeš iz ove šume!«

»A nato je izvadio još iz džepa svezani rubac. U rupcu je bio umotan srebrni novac. On izvadi novac, pruži mi ga i reče blagim glasom:

»Uzmi taj novac. Otkad sam dobio taj novac, okrenulo se moje srce od zla na dobro. Možda i tebi donese sreću. — A ja idem u svijet, da okajem svoje grijehe«.

Kad je majstor Mrkonja to pripovijedao, usklikne Hlapić:

»Oh! to je bio Grga! To je srebrni novac, koji sam mu ja donio od njegove majke. O, nije badava plakala njegova stara majka nad onim srebrnjakom!«

»Zaista nije badava plakala, jer to je sada čudotvorni srebrnjak«, odgovori majstor Mrkonja.

»Možda je i majstor Mrkonja zato tako dobar sa mnom, jer je u njega taj čudni novac«, dosjeti se Hlapić. Hlapiću je bilo vrlo milo, kad se tomu dosjetio. On je naime već pomislio, da je majstor samo zato dobar, jer je bio dva dana bez jela i pila.

Zatim majstor Mrkonja dovrši svoje pripovijedanje i reče:

»I tako sam ja radi sajma skoro unesrećen i po drugi put«.

»A kad vas je sajam unesrećio prvi put?« upita Hlapić.

»To ću ti kod kuće pripovijedati. Ti ćeš se naime sad k meni vratiti mali Hlapiću, i bit će ti dobro, ne boj se. — Sad ne mogu pripovijedati, mori me glad, jer sam pojeo samo komadić suha kruha, koji mi je u džepu ostao, a žeđ sam jedva utišao na potoku«.

Uto je oblak prošao i bila je opet jasna mjesečina. Majstor Mrkonja pogleda Gitu, koja je još uvijek sjedila tiha i mirna kao mala i lijepa, a uplašena ptičica.

»A tko je ovo?« upita majstor Mrkonja.

»Ovo je sirota bez oca i majke kao i ja. Mi putujemo zajedno«, odvrati Hlapić.

»Povest ćemo onda i nju kući«, odvrati majstor i Hlapiću se učini, da je majstor tužno uzdahnuo.

Ali onda klikne Hlapić Giti.

»O, koliko sam sada vremena izgubio. Eno mjesec je jasan, žurimo se do Markove kuće!«

»Hajdemo zajedno«, reče majstor Mrkonja. »I meni nije ova šuma draga. Pripovijedat ćeš mi putem, kud se tako žuriš«.

XIV.

Kod Markove kuće.

Naskoro su izašli iz šikare. Majstor Mrkonja vodio je Hlapića za jednu ruku, a Gitu za drugu. Dakako da je tako bilo vrlo lijepo putovati preko livada po mjesečini. Hlapić je pripovijedao majstoru o crnom čovjeku i o Markovoj kravi.

Zatim su izašli na cestu, i vidjela se već u blizini Markova kućica. Naskoro stigoše do nje. Oko kuće bilo je sve mirno i vidjelo se, da se nije još nikakvo zlo dogodilo. Iz štale čulo se zvonce. To je bila ona lijepa šarena krava, što je unutra griskala sijeno i zvonjela svojom klepkom ispod vrata.

O, kako je sada bio srećan Hlapić, kad je vidio, da je za vremena došao, jer crni čovjek nije još odveo kravu!

Bilo je to pred zoru.

U kući bilo je sve tiho. Marko i njegova majka još su spavali.

Uto Hlapić pokuca na vrata, a Markova majka izađe da vidi, tko je.

Sad joj Hlapić pripovijedi, zašto je došao i reče joj neka čuva svoju kravu.

Kad je Markova mati čula, o čem se radi, digla je ona tri puta ruke k nebu i zahvalila je Bogu, što joj je poslao Hlapića.

Da joj je crni čovjek odveo kravu, ostala bi ona i Marko sami s deset gusaka. A s deset gusaka ne može živjeti mati s djetetom.

»Po sto puta hvala ti, dijete moje!« rekla je ona i zagrlila Hlapića.

Nato se Hlapić oprosti s njom i pođe dalje s majstorom Mrkonjom i Gitom, koji su ga na cesti čekali.

Markova se mati odmah obukla u svoje najbolje haljine i otišla je u općinu po stražara.

Od to doba čuvala su svaku noć dva općinska stražara njenu malu kućicu. Općinski su stražari vrlo hrabri, oni čuju i vide vrlo daleko i gdje oni straže, tu se ne može nikomu ništa dogoditi.

No crni čovjek nije došao ni te, ni druge, ni treće noći; nije došao nikada. Tako da su stražari popušili već svaki trideset lula — svaku noć po tri lule — a onda više nijesu ni dolazili.

Ljudi su nakon nekoliko dana našli jednoga čovjeka, koji je pao valjda u noći tamo s one otpane stijene, koju je košarač pokazao Giti i Hlapiću na mjesečini.

Taj mrtvi čovjek bio je umotan u crnu kabanicu. Bio je to crni čovjek, koji je tako svršio svoj život.

Kad je oblak pokrio mjesec, prolazio je on valjda uz onu stijenu, pa je pao i ubio se.

Tako je onaj isti oblak, nad kojim su u šikari toliko uzdisali Hlapić i Gita, donio spas njima i Markovoj majci, a i majstoru Mrkonji. Da nije bilo toga oblaka, Bog zna ne bi li ih crni čovjek one noći sve bio zatukao.

Zato treba uvijek malo pričekati, prije nego li se počne uzdisati.

*

Tako su dakle sada svršene sve pogibli i sve zlo na Hlapićevu putovanju. Što dalje dolazi, to je samo tako velika radost i sreća, da joj se sigurno Hlapić nije nadao, kad se prije osam dana onako sam i rastužen pripravljao u noći i mraku, da pobjegne od majstora Mrkonje.

ZAGLAVAK

I.

Sreća i radost.

Ne bi bilo vrijedno pripovijedati, kako su majstor Mrkonja, Hlapić, Gita i Bundaš doputovali do grada i do kuće majstorove. To pače ni samoga Hlapića nije više zanimalo. Srećni ljudi naime putuju, a da ni ne znaju da putuju.

Hlapić je putem nabrao kitu poljskoga cvijeća: crvenoga maka i bijelih ivančica — i to je bilo sve, što se dogodilo.

Tako su oni došli u grad pred majstorovu kuću — a onda u dvorište.

O, kako je uskliknula majstorica, kad je iznenada vidjela i majstora Mrkonju i Hlapića i Bundaša! Ona je sirota mislila, da nijednoga od njih više nikad ne će vidjeti. Dočula je, da su majstora Mrkonju orobili i odveli u šumu zlikovci, pa je mislila, da je mrtav.

Zato je imala velik crni rubac na glavi i bila je sva zaplakana.

A sad su joj se svi vratili i doveli su joj jednu malu krasnu djevojčicu, koju je majstorica gledala tako milim pogledom, da je Giti u srcu bilo sve ljepše i ljepše, kao da je velika sreća čeka.

Onda su svi unišli u radionicu — i neka budu sada malo sami, da se od srca mogu pozdraviti, zagrliti i okrijepiti od gladi i puta.

II.

Marica.

Malo poslije sjedjeli su u sobi za stolom majstor Mrkonja, majstorica, Hlapić i Gita.

Pošto su se okrijepili i odmorili — sjedjeli su svi mirna i blažena lica.

Samo majstorica je još uvijek tužnim i milim pogledom promatrala Gitu.

Napokon reče majstorica majstoru:

»Tako velika kao Gita bila bi sada naša Marica«.

Nato uzdahnuše i majstor i majstorica, a majstor reče Hlapiću:

»Obećao sam ti, da ću pripovijedati, kakva nas je nesreća zatekla jednoć na sajmu. Slušaj, što je bilo. Prije osam godina stanovali smo u drugom gradu. Imali smo malu lijepu kćerku, koja se zvala Marica. Bile su joj tri godine — a bila je sve naše veselje. Jednoga dana bio je u onom gradu sajam. Ja sam otišao s mojom robom na sajam i poveo sam moju malu Maricu. Dok sam ja prodavao robu, izgubilo se najedamput dijete među ljudima na sajmu. Tražili smo je i tražili — ali djeteta je nestalo. Tražili smo je onaj cijeli dan, a zatim osam dana — i mjesec dana i godinu dana. — Ali nikada više ne nađosmo naše male Marice. Bilo je na onom sajmu svakojakoga svijeta. Bog zna, koji su opaki ljudi odveli naše dijete i Bog zna, koliko je pretrpjela ona — a i mi!

Jer štogod roditelji misle da dijete trpi, to i oni sami osjećaju. — Napokon smo se odselili iz onoga grada, da ne vidimo više ono mjesto, na kojem nas je takva nesreća zatekla. I od ono doba, mali moj Hlapiću, otvrdnulo je moje srce, i ti si mnogo zato pretrpio. — Ali sad će biti sve bolje, jer da nije bilo tvoje dobrote, nikada se ne bi Grga popravio, ni meni pomogao da utečem.«

Kad je majstor Mrkonja počeo hvaliti Hlapića, bilo je to Hlapiću tako neobično, da nije znao kud bi pogledao. Počeo se od neprilike grebsti za uhom, a

onda se sagnuo i počeo brisati čizmice svojim crvenim rukavom.

Napokon upita Hlapić u neprilici:

»A sada dakako ne biste više mogli ni naći ni prepoznati vaše male Marice?

»Naći je ne ćemo nikada!« uzdahne majstorica i obriše suzu s lica. »Ali prepoznati bismo je uvijek mogli.«

»Kako biste je prepoznali, kad je bila onda tako malena?« upita sada Gita, koja sama umalo da nije počela plakati nad žalošću dobre majstorice.

»Prepoznali bismo je«, odvrati majstorica, »jer kad je bila Marica sasvim malena, uhvatila je nož te sebi porezala palac. Od ono doba imala je na palcu brazgotinu, koja izgleda kao krst«.

O Bože, Bože! je li tko vidio, kako se grle majka i dijete, kad se nađu nakon mnogo godina?

Dakako da je Gita bila ona mala Marica — i nosila je brazgotinu na palcu.

»O majko! Moja majko! Dobra moja! Mila moja! Ja sam tvoja Marica!« kliknula je Gita i potrčala u naručaj majstorici.

»Marice moja! Srce moje!« zajeca od sreće majstorica i privine svoje dijete.

Dva puta i tri puta i deset puta grlile se one. U sobi se nije čulo ništa drugo nego radosno jecanje.

Majstor Mrkonja pristupio je Giti, položio je ruku na njenu lijepu glavicu i nije znao od sreće ni riječi da progovori. Činilo se kao da je cijela njihova sobica rasvijetljena zlatnim svijetlom same sreće.

A malomu, dobrom Hlapiću činilo se kao da je u crkvi. On je stajao posve miran, oborio je oči i sklopio ruke, jer mu je samo tako došlo.

Dugo su oni sjedjeli iza toga, dugo su razgovarali, a Gita je s krila majčina prešla na koljena očeva i sve ljepša im se činila Gita i sve bolji činili se Giti njezini roditelji.

Roditelji su je dakako sada zvali »Maricom«. Ali mi ćemo je do kraja ove knjige zvati Gitom, jer se teško naučiti novom imenu.

I Hlapić je rekao:

»Ja ću te i dalje zvati »Gita«. Kad kažem »Gita«, čini mi se, da vidim pred sobom sve one zgode, koje smo zajedno doživjeli. A kad kažem »Marica«, ne čini mi se ništa. Kao da nijesam ništa ni rekao!«

»Dosta je bilo zgoda, mali moj Hlapiću«, reče majstor. »Nikada ne ćemo doznati, tko je našu Maricu na onom sajmu odveo i tko ju je predao gospodaru cirkusa. No moglo bi biti, da je to bio onaj crni čovjek, koji je mene orobio, i koji je kako pripovijedaš, doveo ukradenoga vranca u cirkus. A da nije bilo tebe, moj Hlapiću, nikada se ne bi Marica vratila k nama«.

»Nemojte me hvaliti« reče Hlapić. »Da vi nijeste bili tako oštri sa mnom, nikad ja ne bi pobjegao od vas, niti bi našao Gitu. Možda je to vaša zasluga. To se nikad ne zna«.

Hlapić je imao pravo, kad je tako govorio. Kad čovjek čovjeka hvali, nikada ne zna, je li pogodio. Zato je najpametnije, da obojica Bogu zahvale.

To oni i učiniše.

Drugoga dana ujutru kupiše majstor i majstorica najprije nova odijela Hlapiću i Giti, a zatim se opremiše svi lijepo i odoše u crkvu. Kad su stupili u crkvu, sinulo je upravo na sve crkvene prozore veselo sunce — i tako su oni vidjeli, da su sada pogodili, i da se sam Bog raduje sreći, koju im je udijelio.

III.

Hlapićeva baština.

Kad su se vratili iz crkve reče Hlapić:

»Ja imam još posla napolju. Molim vas, majstore, da mi dopustite, da odem na pô sata.

Majstor mu to dopusti, jer je sada bilo sve drugačije nego onda, kad je Hlapić u zelenim hlačama kreketao.

Hlapić zatim uzme onu kitu crvenoga maka i bijelih ivančica i reče: »To sam nekomu obećao«.

Sada može svatko uvidjeti, kako je mudar i pošten bio Hlapić. Kroz sve one mnoge pogibelji i neprilike na svom putu, nije on zaboravio, da je obećao donijeti cvijeća onoj služavki, bude li starcu mljekaru pomogla da ne mora sam nositi mlijeko uza stube.

Hlapić je dakle sada išao kroz grad i nosio je svoju kitu cvijeća onoj služavki. Odmah je našao i prepoznao onu visoku kuću. Popeo se u treći kat i pozvonio na vratima.

Sluškinja je otvorila vrata i sva se začudila kad je vidjela onoga šarenog Hlapića sada tako lijepo obučena. No ipak ga je odmah prepoznala, jer se ljudi ne poznaju po odijelu nego po očima.

»Gospođice, donio sam vam obećano cvijeće«, reče Hlapić i pruži joj onu lijepu kitu maka i ivančica.

»O, kako si ti pošten, mali!« reče sluškinja, »i kako si srećan. Ima za tebe jedno pismo ovdje. Da nijesi došao s cvijećem, nikad ga ne bi dobio.«

Hlapić je mnogo toga doživio na svom putu, ali još nikada u svom životu nije dobio pismo.

Zato se upravo prenerazio, kad je sluškinja unišla u svoju sobu i donijela veliko pismo, te ga predala Hlapiću i rekla:

»Ovo pismo je donio neki dječak. Rekao je, da je starac mljekar umro od starosti. A ovo je pismo dao napisati prije smrti. Ako šegrt Hlapić dođe s cvijećem k meni, neka mu predam ovo pismo«, rekao je dječak.

Tako je pripovijedala sluškinja, a Hlapić je stajao sav zamišljen i okretao je pismo u ruci. Nije pravo znao, što da učini s pismom, i već je pomislio, ne bi li najbolje bilo, da ga pokloni sluškinji zajedno s cvijećem.

»No to ipak ne bi imalo smisla«, pomisli on zatim, »jer na pismu je natpis »Šegrtu Hlapiću«, a to sam samo ja na cijelom svijetu.

Nato se Hlapić odluči i brže bolje raskine pismo.

To je bilo vrlo mudro. I tkogod se boji kojega pisma, neka isto tako učini, jer je svako pismo još mnogo strašnije, dok je zatvoreno i dok se ne zna, što je u njemu.

No to je bilo zaista vrlo veselo pismo! U njemu je velikim slovima pisalo ovo:

»Umro je starac mljekar bez djece, bez rođaka i bez kumova. Na smrtnoj postelji sjetio se šegrta Hlapića i ostavio mu svoja kola i svoga magarca. Ovo se daje na znanje šegrtu Hlapiću s pozivom, da dođe po svoju baštinu u starčev bivši stan kraj gradske malte.«

Ozgo i ozdo na pismu još je nešto bilo napisano slovima i brojevima. To je valjda bio natpis i potpis. Ali to nije Hlapić ni sada ni poslije pročitao. Kad je on čuo, da je baštinio kola i magarca, nije se zaista više brinuo, tko mu to javlja.

Njegovo je srce bilo sada puno zahvalnosti.

»O, kako je bio dobar taj starac! Kako bih mu rado zahvalio!« kliknuo je Hlapić. »Kad bi on barem mogao vidjeti, kako ćemo Gita i ja timariti i čuvati njegova magarca!

»Zbogom! zbogom! gospođice, žurim se, da javim Giti veselu vijest«.

Hlapić htjede da potrči na stube.

Ali u to je izašla iz sobe stara i otmjena gospođa, kod koje je služila ona sluškinja. Gospođa je bila u crnoj svilenoj haljini s bijelom kapicom na glavi.

Ona je čula od svoje sluškinje, kako je dobar i neobičan taj šegrt Hlapić.

Dakako da mu je ona sada ponudila, da će ga primiti za svoga sina i da će ga dati izučiti gospodske škole.

Ali Hlapić skine kapu, pristupi k otmjenoj gospođi, pa je poljubi u ruku i reče:

»Ja ću ostati postolar, jer mi je taj zanat najviše omilio«.

A zatim reče još Hlapić:

»I onako ima više ljudi, koji deru cipele, nego onakvih, koji ih prave.«

Otmjena gospođa se nasmijala i odmah je uvidjela, da bi za Hlapića zaista šteta bila, kad ne bi postao postolar. A Hlapić poljubi gospođu još jednom u ruku, a onda potrči sav srećan sa svojim pismom niza stube.

U istinu je Hlapić ljubio svoj postolarski zanat, no u ovaj čas je više mislio na svoga magarca, kojemu kod otmjene gospođe nikako ne bi bilo mjesta.

Hlapić je hrlio gradskim ulicama i bio je začas kod kuće:

»Vozit ćemo cipele na magarcu!« vikne on već na vratima majstoru Mrkonji, a onda pokaže svoje pismo i pripovijedi svima, što se dogodilo.

Toga dana poslije podne odoše Gita i Hlapić po magarca i po kola.

Dakako da bi oni teško našli starčevu kućicu, ali u pismu je pisano, da je starac stanovao kod gradske malte. A malta je visoka i strši uvis tako, da ju je lako naći.

Kad je Hlapić pokazao svoje pismo, dadoše mu oni ljudi, koji su stanovali prije sa starcem, magarca i kola.

Zaista bi bilo vrijedno vidjeti, kako su se Gita i Hlapić sada vozili u grad na Hlapićevu magarcu!

To je bilo tako lijepo i veselo, da je Gita samo žalila, što sad nema svoju zlatnu trublju, da u nju trubi. Poznalo joj se još uvijek, da je odrasla u cirkusu!

No Hlapić joj odmah reče, da kćeri majstora Mrkonje ne bi pristajalo, da kroz grad trubi, kad se vozi na magarcu.

I tako su oni samo tiho i radosno pjevali cijelim putem i pucali bičem nad mudrim magarcem, koji je strigao svojim visokim ušima.

No pred kućom majstora Mrkonje nije Hlapić mogao da se od radosti suzdrži, nego je skočio s kola

i bacio svoju kapu visoko. Onda je potrčao do kućnih vrata i pružio glavu unutra, te viknuo u sav glas:

»Eto magarca!«

»O! što si to rekao!« nasmija se Gita i stala se rugati Hlapiću.

Dakako da su svi ljudi znali, da Hlapić nije mislio sebe, kad je pružio glavu kroz vrata i rekao: »Eto magarca!« — ali obijesna Gita ipak mu se rugala i obadvoje se smijalo.

Da ne bi više bilo zabune odmah okrstiše magarca i to imenom »Kokodan«.

Tamo je stajala jedna žena, pa kad je vidjela, kako su se dovezli Gita i Hlapić na magarcu i kako su veseli i srećni, rekla je:

»Bože moj, kako bi djeci lijepo bilo, da uvijek ostanu tako malena!«

»Onda bismo morali svoj cijeli život ići u isti razred«, reče Hlapić.

»A to ne bi učitelji dopustili, pa bi bilo neprilika. Zato je najbolje, da se sad naigramo, a poslije ćemo narasti kao i drugi ljudi.«

Svršetak.

Tako je i bilo.

Hlapić i Gita narasli su poslije veliki. Hlapić je ostao postolar, a Gita je i zaboravila, da je bila nekad u cirkusu. Samo jedamput dogodilo se nešto, što ju je na to sjetilo.

Nakon nekoliko godina došao je naime u onaj grad neki cirkus i majstor Mrkonja pošao je u nedjelju sa svojom obitelju u cirkus.

Tu je Gita najedamput vidjela, kako je u cirkus ušla neka krasna mala djevojčica na bijelom konju. To je bio Gitin nekadašnji »Sokô«. Djevojčica je bila tako lijepa i malena, kao što je nekoć bila Gita. A Sokô je bio isto tako dobar i mio kao prije. Samo je bio malo posijedio, te je bio još bjelji, jer i konji postaju sijedi, premda nemaju takvih briga kao ljudi.

Gita je vidjela i svoju papigu — i saznala je, da je i njoj i Sokolu vrlo dobro kod novoga gospodara.

Stari se gospodar naime skoro iza Gitina bijega razbolio — a onda se ispovjedio i spokojno umr'o, što je za takvoga teškog grješnika najbolje.

*

Poslije su Gita i Hlapić narasli još i veći, a onda su se vjenčali. Kasnije su preuzeli posao od majstora Mrkonje, koji je već bio jako ostario.

Gita i Hlapić imali su četvero djece i tri šegrta.

U nedjelju popodne sakupili su se šegrti i djeca pred kućom i oni su im pripovijedali »čudnovate zgode šegrta Hlapića«.

A čizmice su stajale i onda i uvijek u malom staklenom ormariću na velikom ormaru i tkogod je htio, mogao ih je vidjeti.

Ako je komu žao, što je pripovijest već gotova, neka pregleda još jednom cijelu knjigu i neka pokuša izbrojiti komu je sve pomogao na putu šegrt Hlapić, malen kao lakat, veseo kao ptica, hrabar kao kraljević Marko, mudar kao knjiga, a dobar kao sunce.

